

POEZII POPULARE ALE
ROMÂNILOR

Vasile
ALECSANDRI

CÂNTECE BĂTRÂNEȘTI

I

Miorița

Pe-un picior de plai,
Pe-o gură de rai,
Iată vin în cale,
Se cobor la vale
Trei tur me de miei
Cu trei ciobănei.
Unu-i moldovean,
Unu-i ungurean
Și unu-i vrâncean,
Îar cel ungurean
Și cu cel vrâncean,
Mări, se vorbiră,
Ei se sfătuiră
Pe l-apuș de soare
Ca să mi-l omoare
Pe cel moldovean

Că-i mai ortoman,
Ș-are oi mai multe
Măndre și cornute,
Și cai învățați
Și câini mai bărbați!...
Dar cea Miorița
Cu lână plăviță
De trei zile-ncoace
Gura nu-i mai tace,
Iarba nu-i mai place.
— Miorița laie,
Laie, bucălaie,
De trei zile-ncoace
Gura nu-ți mai tace!

Ori iarba nu-ți place,
Ori ești bolnăvioară,

Drăguță Mioară?“

— Drăguțule bace!

Dă-ți oile-ncoace
La negru zăvoi,
Că-i iarbă de noi
Și umbră de voi.
Ștăpâne, štăpâne,
Îți cheamă ș-un câine,
Cel mai bărbătesc
Și cel mai frățesc,
Că l-apus de soare
Vor să mi te-omoare
Baciul ungurean
Și cu cel vrancean!“

— Oiță bârsană,

De ești năzdravană
Și de-a fi să mor
În câmp de mohor,
Să spui lui vrancean
Și lui ungurean
Că să mă îngroape
Aice pe-aproape
În strunga de oi,
Să fiu tot cu voi;
În doșul stâni
Să-mi aud câinii.
Aste să le spui,
Iar la cap să-mi pui
Fluieraș de fag,
Mult zice cu drag!
Fluieraș de os,
Mult zice duios!
Fluieraș de soc,
Mult zice cu foc!
Vântul când a bate
Prin ele-a răzbate

S-oile s-or strânge,
Pe mine m-or plânge
Cu lacrimi de sânge!
Iar tu de omor
Să nu le spui lor,
Să le spui curat
Că m-am însurat
Cu-o mândră crăiasă,
A lumii mireasă;
Că la nunta mea

A căzut o stea;
Soarele și luna
Mi-au ținut cununa.
Brazi și paltinași
I-am avut nuntași,
Preoți, munții mari,
Păsări, lăutari,
Păsărele miș,
Și stele făclii!
Iar dacă-i zări
Dacă-i întâlni
Măicuță bătrână
Cu brăul de lână,
Din ochi lăcrimând,
Pe câmpi alergând,
De toți întrebând
Și la toți zicând:
„Cine-au cunoscut,
Cine mi-au văzut
Mândru ciobănel
Traș printr-un inel?
Fețișoara lui
Spuma laptelui;
Mustăcioara lui
Spicul grâului;
Perișorul lui
Pană corbului;
Ochișorii lui

Mura câmpului!...
Tu, Mioara mea,
Să te-nduri de ea
Și-i spune curat
Că m-am însurat
Cu-o fată de crai
Pe-o gură de rai.
Iar la cea măicuță

Să nu spui, drăguță,
Că la nunta mea
A căzut o stea,
C-am avut nuntași
Brazi și pălținași.
Preoți, munții mari,
Păsări, lăutari,
Păsărele mii,
Și stele făclii!...“

II Năluca

Frunză verde alunică!
Mircea suie pe potică
Și-ntâlnește o fetică
Ce purta cofită-n mână
Cu apă de la fântână:
„Copiliță, stăi să beu,
Răcori-te-ar Dumnezeu!“
„Ba, bădiță, ba, nu vreu,
Că mă tem de dragul meu,
El mi-a zis să mă feresc
De străini ce-i întâlnesc,
Că de apă nu le-i sete,
Ci de sărutări de fete.“
Nu te teme, fata mea,
Că el de s-a mânia

Cu baltagul l-oi lovi,
Cu pământ l-oi înveli.
„Mergi în valea cu sulcină,
Că-i găsi o cofă plină
Scoasă chiar cu mâna mea,
Descalecă și o bea,
Bea-o toată dacă-i vrea,
Da-ți fă cruce mai întâi
Și suflă pe fața ei
Să nu fie descântată
De baba cea blestemată,
Să nu aibă vreo nălucă,
În pustiu ducă-s-ar, ducă!
Mircea-n vale se ducea,
Dar el cruce nu-și făcea,
Peste apă nu sufla,
Ci la ea năvală da.
Înghițea, bietul, o dată
Și-l lovea dorul de fată.
Înghițea de două ori
Și-l apucau reci fiori.
Înghițea iar de trei ori
Și cădea mort între flori!

III Cucul și turturica

CUCUL
Dulce turturică,
Dalbă păsărică!
Hai să ne iubim,
Să ne drăgostim
La nouri, la soare,
În frunzi, la răcoare,
La stele, la lună

Cântând împreună.

TURTURICA

Pentru dumneata
Eu n-aș zice ba;
Dar zic și zic ba
Pentru maica ta,
Că-i bănuitoare
Și fermecătoare
Ea mi-a bănui
De te-oi prea iubi
Și m-a fermeca
De te-oi dezmierda.

CUCUL

Dragă turturică,
Pasăre dălbică,
Nu-mi fi dușmănică,
Vara că ne-ndeamnă,
Și frunza ne cheamă
Să ne drăgoștim
Și să ne iubim.
De deochi
Fugi diochi
Dintre ochi
Că te-ajunge-o vacă neagră
Cu coarnele să te spargă,
Să te-azvârle peste mare
În pustiu, în depărtare.
Acolo să pieri
Ca ziua de ieri,
Ca roua de floare,

Voi, ielelor, măiestrelor,
Dușmane oamenilor,
Stăpânele vântului,
Doămnele pământului,
Ce prin văzduh zburăți,

Pe iarbă luṇecați,
Și pe valuri călcați,
Vă duceți în locuri depărtate
În baltă, trestie, pustietate,
Ca spuma la soare,
Iar capul cel deocheat
Sa ramâie luminat,
Curat, de boală scăpat,
Ochii cei vătămători
Și de foc săgetători
Înveliți să fie cu perdele albe,
Să nu mai privească la obraze dalbe.

Descânțece de iele
Unde popa nu toacă,
Unde fata nu joacă,
Vă duceți în gura vântului
Să va loviți de toarta pământului,
Ieșiți din mână, trup, picior,
Și să pieriți sus într-un nor,
Dați omului sănătate
Că sabie de foc vă bate!

TURTURICA
Ba, cucule, ba,
Nu te-oi asculta.
Dă-mi tu bună pace,
Că zău, m-oi preface
Azimioară-n vatră
Cu lacrimi udată,
Și de foc uscată,
De toți lepădată.

CUCUL
Oricum te-i preface,
Tot nu ți-oi da pace,
Că și eu m-oi face
Un mic vătrărel,
Frumos, subțirel

Și-n foc oi intra
De te-oi săruta
Și te-oi coperi,
De foc te-oi feri,
Incât chiar de silă,
Dacă nu de milă,
Tu mă-i îndrăgi
Și ne vom iubi.

TURTURICA

Eu n-aș zice ba
Pentru dumneata,
Dar cumplit mi-e teamă
De cumplita-ți mamă
Că-i bănuitoare
Și fermecătoare.
Decât m-a muștra
Că te-oi dezmierda
Și mi-a bănui
Că te-oi prea iubi,
M-oi face mai bine,
Ca să scăp de tine,
Trestioară-n baltă
Subțire și-naltă.

CUCUL

Oricum te-i preface,
Tot nu ți-oi da pace,
Că și eu m-oi face
Un mic ciobănaș
Din fluier doinaș,
Ș-oi căta prin baltă
O trestie naltă,
Și cât te-oi vedea
Pe loc te-oi tăia
Și-n tine-oi cânta
Și te-oi săruta.

TURTURICA

Ba, cucule, ba,
Nu te-oi asculta,
Porumbacule,
Frumușelule,
Pestrișorule,
Drăgușorule,
Știu că mi-ar fi bine
Să fiu tot cu tine,
Dar maică-ta-i rea,
Și decât cu ea,
M-oi face mai bine
Cu gândul la tine
Icoiniță mică
Într-o biserică.

CUCUL

Oricum te-î preface,
Tot nu ți-oi da pace.
Că și eu m-oi face
Un mic dăscălaș
La cel sfânt locaș.
Și pe la icoane
Ōi duce plocoane,
Și m-oi închina
Și le-oi săruta
De luni care pică
Până duminică.
Iar când te-oi zări
Astfel ți-oi grăi:
„Sfântă icoanică,
Fă-te păsărică,
Ca să ne iubim,
Să ne drăgostim
La nouri, la soare,
În frunzi, la răcoare,
La stele, la lună
În veci împreună!“

Balaurul

La mijlocul drumului,
La puțul porumbului
Văzui floarea câmpului,
Dar nu-i floarea câmpului,
Și-i chiar ochiul șarpelui,
Șarpe lung cu solzii verzi,
Nici să-l vezi, nici să-l visezi.
Cel balaur din păcate
Înghițise jumătate
Trup cu arme ferecate,
Trupușor de voinicel
Ce striga mereu din el:
„Sai, bădiță ortomane,
Că m-ajunge la ciolane!
Sai, bădiță, de mă scoate,
Că m-apuc' fiori de moarte!“
Iată-n lungul drumului
La puțul porumbului
Că venea, mări, venea
Pe balaur de-ntâlnea
Un viteaz de ortoman
Pe-un cal negru dobrogean.
„Măi balaur! striga el,
Lasă trupul tinerel,
Că te curm pe jumătate
Să-mi răscumpăr din păcate.“
Șarpele se zvârcolea
Și cu șapte limbi grăia:
„Ortomane, Hoțomane!
Bate-ți negrul
Pe de-a-ntregul
Și te du, și fugi de mine
Că nu-i bine nici de tine.“
„Șerpuliță,

Dinți de criță,
Am un paloș de oțel,
Lasă trupul tinereț!
„Taie-mă, nu mă tăia,
Nu mă las de prada mea,
Ist copil chiar din pruncie
Maică sa mi l-a dat mie,
Că ades îl blestema
Și-i zicea când îl culca:
„Culcă-te, alină-te
Șarpele sugă-mi-te!“
Cel viteaz de ortoman
Izbea negrul dobrogean
Și cu pală lui cea nouă
Pe balaur tăia-n două,
Apoi trupul înghițit,
Plin de rane, otrăvit,
El în cârcă-l ridica,
Sus, la stână se urca
Și în lapte mi-l scâldea,
De venin îl curăța
Și cu viața-l dăruia.
Apoi, mări, cât trăia,
Frați de cruce se prindea
Și-mpreună voinicea
Pe balauri de stârpea!

Erculean

Plecat-au în zori Trei surori la flori. Sora cea mai mare
S-a dus înspre mare, Sora cea mezină
Pe maș, în grădină, Sora cea mai mică
Și mai sălbatică
S-a dus, mări, dus
Pe Cerna în sus
Iar în urma lor
Mulți voinici cu dor
S-au luat cântând

Ș-au venit plângând.
Iată-un căpitan
Căpitan râmlean,
Că mi se ivește,
Pe mal se oprește,
Cu Cerna grăiește:
„Neră limpezie,
Ștai de-mi spune mie
Despre trei surori
Plecate din zori.“
„Sora cea mai mare
Ș-a dus către mare
Pe Dunăre-n jos
La un plai frumos.
Sora cea mezină
Ș-a dus din grădină
Peste nouă munți,
În codri cărunți.
Sora cea mai mică
Și mai sălbătică
Plânge colo-n stâncă
La umbră adâncă“.
Ercul Erculean,
Căpitan râmlean,
Își repede calul
De răsună malul,
Ș-ajunge-ntr-un zbor
La stâncă cu dor.
„Ieși, fată, din piatră
Să te văd odată!“
„Cum să ies din piatră,
Că sunt goală toată
Și mă tem de soare...“
„Nu m-a soarbe oare?“
„Să n-ai nici o frică,
Fată sălbătică,
Că te-oi lua-n brață,
Să mai prind la viață,
Și te-oi coperi

Și mi te-oi feri
De vânt și de soare,
De-a lor sărutare.“
„Bădiță, bădiță,
De-ți sunt draguliță,
Soție de vrei,
De vrei să mă iei,
Mă scoate din stâncă,
Din umbră adâncă,
Să-ți ies la lumină
Cu inima plină.“
Ercul Erculean,
Căpitan râmlean,
Calcă peste piatră
Și iată că-ndată
Lumii se arată
O dalbă de față
Albă, goală toată,
Vie și frumoasă,
Dulce, răcoroasă
Cu păr aurit,
Pe umeri leit.
Cât o și zărește
Soarele s-oprește,
Și fața-i s-aprinde
Și raza-i se-ntinde,
Ca un sărutat
Lung și înfocat.
Iar cel Erculean,
Căpitan râmlean,
Mi-o apucă-n brață
De prinde la viață,
Mi-o strânge la piept
Ș-o leagă-n nctet;
Și-i face-n răcoare
Departe de soare
Cuib de floricele
Ivite la stele.

VI

Blestemul

Pe cel deal, pe cel colnic
Trece-o pruncă ș-un voinic,
Voinicelul hăulind
Și pe murgul netezind,
Iar pruncuța suspinând
Și din guriță zicând:
„Ia-mă, bădiță, călare
Că nu mai pot de picioare.
Drumu-i greu și grunțuros,
Nu mai pot merge pe jos!“
„Puiculiță, chip frumos,
Eu te-aș lua bucuros,
Dar mi-e murgul sprintenel
În picioare subțirel,
Murgu-i mic și drumu-i greu,
Abia duce trupul meu,
Trupul cu păcatele,
Mijlocul cu armele.“
„Nu ți-e milă și păcat!
De la părinți m-ai luat,
Și-n răi codri m-ai băgat!
Dare-ar Domnul Dumnezeu
Să fie pe gândul meu!
Să te duci, bădiță, duci
Pan-îi pica rob la turci,
Cu picioarele-n butuci
Și cu mâinile-n cătuși!
Să te-ajungă dorul meu²
Unde-ă fi drumul mai greu!
Să te bată jalea mea
Unde-a fi calea mai grea!
Murgul să se poticnească,
În creștet să te trântască,

Mâna dreaptă să-ți scintească,
Mâna stângă
Să ți-o frângă,
Să ții dârlogii cu dinții,
Să mi te plângă părinții,
Să te-nsori de nouă ori
Ca să faci nouă feciori.
Să te mai însori o dată
Ca să faci numai o fată...
Ei să treacă șuierând
Când te-ar auzi plângând,
Ea în palme să-ți tot cară
Apă tulbure ș-amară.
Tu să bei, să bei mereu
Gândind la blestemul meu!

VII

Inelul și năframa

I

Fost-au, fost un crăișor
Tinerel, mândru fecior
Cum e bradul codrilor
Sus, pe vârful munților.
De soție și-a luat
O copilă din cel sat,
Copiliță româncuță,
Toți vecinilor drăguță:
Cu chip dulce luminos,
Cu trup gingaș mlădios
Cum e floarea câmpului
În lumina soarelui.

Iată lui că i-a sosit
Carte mare de pornit
La tabără de ieșit.
El în suflet s-a mâhnit
Și din gură a grăit:
„Draga mea, sufletul meu,
Ține tu inelul meu,
Pune-l în degetul tău.
Când inelu-a rugini
Să știi, dragă, c-oi muri!
„De mă lași plângând acasă,
Na-ți năframa de matasă
Pe margini cu aur trasă.
Aurul când s-a topi,
Să știi, frate, c-oi muri!“

II

El pe cal a-ncălecat
Și pe drum a apucat.
Mers-a el pân' la un loc
Ș-a aprins un mare foc
În mijlocul codrului,
La fântâna corbului.
Mâna-n sân el și-o băga,
La năframă se uita...
Inima-i se despica!
„Dragii mei, ostașii mei,
Puișori viteji de zmei!

Stați pe loc de ospățați
Și la umbră vă culcați.
Eu sunt gata de plecat,

Acasă că mi-am uitat
Paloșul cel rotilat
Pe-o masă verde-aruncat“ .
Îndărât el a pornit,
C-un voinic s-a întâlnit,
C-un voinic cu calul mic:
„Noroc bun, tânăr voinic!
Ce veste, de unde vii?“
„Dacă vrei, Doamne, s-o știi,
De altul poate-ar fi bine,
Dar e rău ș-amar de tine!
Tatăl tău că s-a sculat,
|ara-ntreagă ne-a călcat
Pân’ ce mândra ți-a aflat
Și pe dâns-a aruncat
Într-un tău adânc și lat!“
„Na, voinice, calul meu
Să mi-l duci la tatăl meu.
De-a-ntreba unde sunt eu,
Tu să-i spui că eu m-am dus
Pe malul apei, în sus
Și că-n apă m-am zvârlit
La copila ce-am iubit.“

III

Tatăl său țar-a sculat,
Tău-ntreg de l-a secat
Și copiii și-a aflat
Amândoi îmbrățișați,
Pe nisip galben culcați,
Amândoi senini la față

De păreau că sunt în viață.
Atunci craiul s-a căit,
În mătase i-a-nvelit
Și-n biserică i-a dus
Și-n două racle i-a pus,
Racle mândre-mpărătești
Purtând semne latinești.¹
Și pe dânsul l-a zidit
În altar, la răsărit,
Pe ea-n tindă l-asfințit!
Iar din el, frate,-a ieșit
Un brad verde, cătinat,
Pe biserică plecat.
Și din ea o viișoară
Înflorită, mlădioară
Ce din zori și până-n seară
Pe biserică s-a-ntins
Și cu bradul s-au cuprins!
Tună, Doamne, și trăsnește,
Tună-n cine despărțește
Dulcea dragoste-nfocată
De-un fecior și de o fată.

Trecu toată primăvara,
Trecu pe urmă și vara,
Inelul nu ruginea,
Nici năframa nu roșea,
C-amândoi erau în viață,
Ea cu lacrimi pe față,
El cu arma la război,
Și se doreau amândoi.
Iată că-ntr-o dimineată,
Într-o zi cu neagră ceață,
Mândrulița se scula,

Fața albă își spăla,
La icoane se-nchina,
S-apoi la inel căta.
Dar inelu-i ruginit!
„Vai! drăguțul mi-a murit
Vorba bine nu sfârșea
Și de cale se gătea,
Pe-un cal ager s-arunca
Și la tabără pleca.
Calul zboară ca și vântul
De cutrieră pământul.
Și când toacă-n cer toca,
Ea prin tabără umbla,
Tot pe dragul ei căta,
Și-l găsea sârmanul mort,
Întins veșted sub un cort.
Ea năframa și-o lua,
De trei ori o săruta, Capul, fața-și învelea
Și pe loc moartă cădea.

Păunașul codrilor

I

Pe cel deal, pe cel colnic
Trece-o pruncă ș-un voinic,
Puiculiță bălăioară
Cu cosița gălbioară,
Voinicel tras prin inel,
Mult e mândru tinerel!
Și-i tot zice voinicul:
„Cântă-ți, mândro, cântecul
Că mi-e drag ca sufletul.“
„Eu, bădiță, l-oi cânta,

Dar codrii s-or răsuna
Și pe noi ne-a-ntâmpina
Păunașul codrilor,
Voinicul voinicilor!“
„Aurică drăgulinică!
Nici ai grijă, nici ai frică.
Să n-ai grijă pentru tine
Cât îi fi tu lângă mine.
Să n-ai frică pentru mine
Cât oi fi eu lângă tine!“
Puse prunca a cânta,
Codrii puseră-a suna.
Iată că-i întâmpina
Păunașul codrilor,
Voinicul voinicilor.
„Cale bună, românaș!“
„Mulțumim, măi Păunaș.“
„Măi băiete, băiețele,
Măi voinice, voinicele,
Dă-ne nouă pe mândra
Ca să scapi cu viața ta.“
„Ba, eu mândra nu ți-oi da
Pân’ ce capul sus mi-a sta,
Că eu când o am luat
În cosițe i-am jurat
Să n-o las de lângă mine
Și s-o apăr de oricine.“

II

Ei de brâie s-apucau
Și la luptă se luau.

Când în loc mi se-nvârteau,
Când în sus se opinteau.
Nici unul nu dovedea.
Jos nici unul nu cădea.
Iar băiatul cam slăbea,
Brâul i se descingea,
Și Păunul mi-l strângea
Trupușorul îi frângea.
„Mândro, mândrulița mea!
Vin' de-mi strânge brâul meu!
Apăra-te-ar Dumnezeu!
Că-mi slăbesc puterile,
Mi se duc averile.“
„Ba, nu, nu, bădiță frate,
Că vei lupta pe dreptate,
Și oricare-a birui,
Eu cu dânsul m-oi iubi...
“ Voiniceii se izbeau,
Și mai tare s-opinteau,
Și mai tare se-nvârteau,
Și mai tare se trânteau.
Din doi unul dovedea,
Din doi unul jos cădea;
Cine că mi-ș dovedea,
Și cu mândra purcedea?
Păunașul codrilor,
Voinicul voinicilor!
Cine-n luptă jos cădea
Și-n urmă-le rămânea?
Voinicel tras prin inel,
Moare-n codru singurel!

Soarele și luna

Umbla, frate, mândrul soare,
Umbla, frate, să se-nsoare
Nouă ai
Pe nouă cai
Care noaptea pasc în rai.
Umbla cerul și pământul
Ca săgeata și ca vântul,
Dar toți caii-și obosea
Și potrivă nu-și găsea
Ca sora sa Ileana, Ileana Cosânzeana,
Ce-i frumoasă ca o floare
Într-o iarnă fără soare.
„Surioară Ileano,
Ileano Cosânzeano!
Haideți să ne logodim,
C-amândoi ne potrivim
Și la plete și la fețe
Și la dable frumusețe.
Eu am plete strălucite,
Tu ai plete aurite,
Eu am fața arzătoare,
Tu, fața mângâietoare.“
„Alei, frate luminate,
Trupușor fără de păcate,
Nu se află-adevărat
Frați să se fi cununat.
Cată-ți tu de cerul tău
Și eu de pământul meu,

C-aşa vrut-a Dumnezeu.“
Soarele se-ntuneca,
Sus, la Domnul se urca,
Domnului se închina
Şi din gură cuvânta:
“Doamne sfinte,
Şi părinte!
Mie timpul mi-a sosit,
Timpul de căsătorit,
Şi potrivă n-am găsit
Ca soră-mea Ileana,
Ileana Cosânzeana“.
Domnul sfânt îl asculta
Şi de mână mi-l lua
Şi prin iaduri mi-l purta,
Doar că l-ar înspăimânta,
Şi prin rai încă-l purta,
Doară că l-ar încânta,
Apoi Domnul-Dumnezeu
Cuvânta cu graiul său,
Iar când Domnul cuvânta,
Lumile se deştepta
Şi cu drag îl asculta.
Cerurile strălucea,
Norii din senin pierrea:
„Soare, soare luminate,
Trupuşor fără’ de păcate,
Raiul tu l-ai petrecut
Şi prin iad încă-ai trecut,
Ce mai zice gândul tău?“
„Zice că sufletul meu,

Aleg iadul chiar de viu
Numai singur să nu fiu,
Ci să fiu cu Ileana,
Ileana Cosânzeana!“

Soarele se cobora,
La sora lui se oprea,
Mândră nuntă pregătea,
Pe Ileana și-o gatea
Cu peteală de mireasă,
Cunună de-mpărateasă,
Și rochița nețesută,
Din pietre scumpe bătută.
Apoi mândri, el și ea
La biserică mergea.
Dar când nunta se făcea,
Vai de el, amar de ea!
Candelele se stingea,
Clopotele se dogea,
Sfinții fața-și ascundea,
Preoți în genunchi cădea.
Iar mireasa, vai de ea!
Frig de moarte-o cuprindea
Căci o mână se-ntindea
Și pe sus o ridica
Și-n mare mi-o arunca!
Valurile bulbucea,
Iar ea-n valuri cum trecea
Mreană de-aur se făcea.
Soarele se-nălța sus,
Se lăsa tot spre apus

Și-n mare se cufunda
La soră-sa Ileana,
Ileana Cosânzeana.
Iară Dumnezeu cel sfânt,
Sfânt în cer și pe pământ,
Mâna-n valuri că băga
Mreana-n mână-o apuca
Și-n ceruri o arunca
Și-n lună plină-o schimba,
Apoi Domnul-Dumnezeu
Cuvânta cu graiul său;
Iar când Domnul cuvânta,
Lumile se spăimânta,
Mările se tupila,
Munții se cutremura,
Cerul se întuneca:
„Tu, Ileană Cosânzeană,
Suflețel fără prihană,
Și tu, soare luminate,
Trupușor fără' de pacate!
Cu ochii să vă zăriți,
Dar să fiți tot despărțiți.
Zi și noapte plini de dor,
Arși de foc nestingător,
Veșnic să vă alungați,
Cerul să cutreierați,
Lumile să luminați!“

Șoimul și floarea fragulu

Sus, în vârf de brăduleț,
S-a oprit un șoimuleț,
El se uită drept în soare
Tot mișcând din aripioare.
Jos la trunchiul bradului
Crește floarea fragului.
Ea de soare se ferește
Și de umbră se lipește.
„Floritică de la munte,
Eu sunt șoim, șoimuț de frunte,
Ieși din umbră, din tulpină,
Să-ți văd fața la lumină,
C-au venit până la mine
Miros dulce de la tine,
Cât am pus în gândul meu
Pe-o aripă să te ieu
Și să mi te port prin soare
Pân' te-i face roditoare
Și de mine iubitoare.“
„Șoimuleț duios la grai,
Fiecare cu-al său trai.
Tu ai aripi zburătoare
Ca să te înalți la soare,
Eu la umbră, la răcoare,
Am menire-nfloritoare.
Tu te legeni sus, pe vânt,
Eu mă leagăn pe pământ.
Du-te-n cale-ți, mergi cu bine,

Făr-a te gândi la mine,
Că e lumea-ncăpătoare
Pentru-o pasăre ș-o floare!“

XI

Brumărelul

Într-o verde grădiniță
Șade-o dalbă copiliță
Pe-așternut de calonfiri,
La umbră de trandafiri.
Trece-un voinicel cu grabă
Și din fugă o întreabă:
„Spune-mi, dalbă copiliță,
Cu rumena ta guriță,
Ești nevastă, ori ești fată,
Ori zână din cer picată?“
„Nici nevastă sunt, nici fată,
Nici zână din cer picată,
Ci sunt floare garofiță,
Răsărită-n grădiniță;
Dar tu, voinicele, spune,
Ești însurat, ori ești june?“
„Eu sunt, dragă, Brumărelul,
Îi răspunse voinicelul.
Eu viu seara, pe răcoare,
De mă culc pe sân de floare,
Și când plec voios cu soare,
După mine floarea moare!“

Ciuma

Frunză verde salbă moale,
Adus-a un nor în poale
Boala cea mai rea din boale!
Noru-n țară s-a lăsat,
Peste oameni a plouat,
N-a plouat ploaie curată,
Dar cu ciumă-amestecată!
Unde-ajunge picătura,
Se închid ochii și gura,
Ochii să nu mai privească,
Gura să nu mai grăiască!
Plină-i țara, mult e plină
De scaieți de mărăcină;
Unde-s tufe prin potici
Sunt morminte de voinici,
Unde-s tufele mai dese,
Morminte de jupânese,
Unde-s tufele mai rari,
Morminte de fete mari,
Unde-s tufele mai vii,
Tot morminte de copii.
Frunză verde porumbică
Stă voinicul la potică.
Ciuma rea îi iese-n cale,
Voinicul zice cu jale:
„Na-ți calul cu armele
Și-mi lasă tu zilele.“

Ea-i răspunde: „Dragul meu!
Cal și arme nu voi eu,
Dar pe tine chiar te vreau“.
Frunză verde garofiță,
Trece-n câmp o copiliță
Cum e crinul înflorit,
Cum e bună de iubit.
Baba Ciuma cea păgână
Mi-o apucă strâns de mână.
Copilița-i zice: „Ciumă!
Nu-mi fii ciumă și-mi fii mumă!
Na-ți salba cu florile
Și-mi lasă tu zilele.“
Ea-i răspunde: „Drăguliță!
Am o neagră sălbuliță
De cercat la gâtul tău,
Care nu te-a prinde rău.“

Frunză verde toporaș,
Iat-un dulce copilaș
Care-alungă-un fluturaș.
Unu-aleargă, unul zboară:
Ciuma-i prinde și-i omoară!
Frunză verde poamă acră,
Iată-o babă, iată-o soacră
Cum o vede Ciuma-ndată
Dă la fugă spăimântată,
Culegând în calea ei
Pruncușorii mititei,
Nevăstuice tinerele,
Copilițe gingășele,
Feciorași cu mintea crudă

Și bărbați voinici la trudă.
Ducă-s-ar în pribegie!
Ducă-s-ar în cea pustie,
Îndărăt să nu mai vie!

Holera

Jos, pe malul Prutului,
La casele Vâlcului,
Vâlcul bea, se veselește,
Cu trei fete se-ndrăgește,
De holeră nici gândește;
Maică-sa grija-i ducea
Și cu lacrimi îi zicea:
„Dragul mamei Vâlcule,
Mândrule, voinicule!
Tu tot bei și veselești,
De holeră nici gândești,
Lasă-mi-te de beție
Și de dalba veselie,
Că holera-i chiar la Prut
Și chiar dincoace-a trecut!“
Vâlcul ei se supunea,
Patru boi la car punea
Și pe cal încăleca,
Drumul la vale-apuca,
Apuca-n călătorie
Să facă negustorie.
Când la cotul Prutului,

Prin mijlocul câmpului,
El zarea, mări, vedea
O clonțată ce râdea,
O clonțată-nveninată,
Cu pielea pe trup uscată
Și cu părul despletit
Tot cu șerpi împleticit.²
Ea din loc în loc sărea,
Spini în urmă-i răsărea,
Iarba câmpului ardea
Și oamenii morți cădea!
„Cale bună, măi drumet:
Unde mergi așa sumet?“
„Cale-ntoarsă, cloanță fa,
Unde-alergi curând așa?“
„Merg la casa Vâlcului
De pe malul Prutului
Ca să-i ridic zilele,
Să mă duc cu dânsele.“
„Ale! iazmă călătoare,
Boală rea ș-ucigătoare!
Na-ți calul și armele,
De-mi lungeste zilele,
Să-mi mai văd copilele
Că-mi sunt dragi ca soarele.
Na-ți și carul, na-ți și boi,
Numai te du de la noi!“
„Nu vreau arme omenești,
Că eu am arme drăcești.
Am trei coase nevăzute,
Cu ciocan de foc bătute:

Una pentru cei voinici,
Una pentru copii mici,
Una pentru fete mari
Și neveste cu ștergari,
Nu vreau nici carul cu boi,
Ci vă vreau pe toți pe voi,
Să vă umflu zilele,
Să mă duc cu dânsele.“
Vâlcul biet se oțerea,
Holera la el sărea,
Oasele și le-ntindea
Și pe Vâlcu-l cuprindea.
Gură pe gură punea,
Buze pe buze lipea,
Zilele i se sorbea.
Apoi cloanța iar râdea,
Cu zilele purcedea,
Și voinicul mort cădea
Jos la cotul Prutului,
În mijlocul câmpului!

Bogatul și săracul

Frunzuliță de dudău,
La umbră, la fâgădău
Beau săracul și bogatul.
Beau stăpânul și argatul.
Iar bogatul se mândrea

Și-n glas mare poruncea:

“Măi crâșmar,

Măi făgădar!

Adă-mi mie vin de-un ban

Ca să beau cu ist sârman.“

Iar săracul că râdea

Și din gură poruncea:

“Măi crâșmar,

Măi făgădar!

Adă-mi mie vin de-un zlot

Să-l beau cu bogatul tot!

„Măi sărace, sărăcilă,

De ce vrei să-mi faci în silă?

Nu-ți pune punga cu mine,

Că n-ai cămașă pe tine,

Nici nu ai turme de oi,

Nici coșar cu păpușoi,

Nici car mare-n patru boi

Ca să poți cinsti cu noi.“

„Mai bogate, bogățele!

Dacă ai averi de-acele,

Nu-mi scoate ochii cu ele.

Că averile de frunte

Sunt ca un izvor de munte,

Astăzi curge și îneacă

Și mâini scade s-apoi seacă!

De ai turme mari de oi,

Ai și turme de nevoi,

Că pe unde-s turme blânzi

Sunt și lupi mereu flămânzi.“

„Măi sărace, sărăcilă!

Face-mi-aş de tine milă
De n-ai fi tu om pizmaş
Şi la inimă vrăjmaş.“
„Măi bogate, bogăţele!
Nu fi duşman gurii mele,
Că nu-ţi vreau nici rău, nici bine,
N-am ce împărţi cu tine.
Tu ai care cu opt boi,
Ai coşar cu păpuşoi,
Eu, un cal bun de nevoi!
Tu ai bani de vânturat,
Galbeni mulţi de semănat,
Eu am numai un topor
Care mi-e bun frăţior,
Dar ce-aduni tu într-o vară,
Eu adun numa-ntr-o seară,
Că toporul mi-i vrăjit,
Cu tăişul oţelit,
Şi când el se-ntoarce-n vânt,
Cad bogaţii la pământ.
Măi crâşmar,
Măi făgădar!
Adă-o vadră de Cotnar
Şi de plată n-ai habar,
Că săracul când cinsteşte
Varsă sânge şi plăteşte!“
„Tu ai galbeni la chimir,
Eu am un seleaf cu fir,
Şi-n seleaf un iatagan
Ce mă scapă de alean.

Tu ai casă și ai masă,
Eu am lunca cea frumoasă,
Și ce-aduni tu într-o vară,
Eu adun numa-ntr-o seară.“

Stejarul și cornul

„Frate, frate de stejar!
Lasă-mă să tai un par
Să-mi fac osie la car.“

„Frățioare românaș,
Voios parul da-ți-l-aș
Dac-ai face tu din el
Buzdugan de voinicel,
Ghioagă mare nestrujită,
Cu piroane țintuită,
Și cu dânsa de-ai lupta
Să aperi moșia ta.“

„Cornule, ce nu te-ndoi,
De-o creangă să te despoi,
Să-mi fac prăjină de boi?“

„Frățioare românaș!
Creanga lungă da-ți-o-aș
Ca s-o faci arc de război
S-alungi leșii de la noi.
Lasă boii, frățioare,
Și te dă la vânătoare,
Că nu-i timp de plugărie,
Și e timp de vitejie.“

„Codri, codri, mă jur eu

Să ucid cu brațul meu
De tot cornul un dușman,
De stejar un căpitan.“

XVI

Călătorul

Trece-un călător și cântă,
Trece pe-o cărare frântă
Prin câmpia înflorită,
Cu inima veștejită.
El se plânge că-n cea lume
Nime știe de-al său nume,
Nime nu se îngrijește
De e mort ori de trăiește.
Surioara Magdalină
L-auzea dintr-o grădină,
Și pe gânduri ea cădea
Și de dor se aprindea:
„Călătorule mâhnit,
Și prin lume rătăcit!
Tu ești pasăre străină
Care cântă prin grădină
S-apoi zboară mai departe
Lăsând inimi înfocate.“
„Surioară mângâioasă!
Mult ești dulce și frumoasă!
Ochii-ți ard și-ți arde fața
Ca garoafa dimineața,

Când de rouă-i încărcată
Și-n lumină se arată.“
„Călătorule mâhnit,
Nu ți-e calul obosit?“
„Nu, drăguță, nicidecum,
Dar e săturat de drum“.
Călătorul se oprea,
Nici că mai călătorea!

Fata de birău

„Fată de birău!
Fă pe dorul meu.“
„Ba, bădiță, ba,
Nu te-oi asculta,
Că mă-i înșela
Și nu mă-i lua.“
„Jur pe mândrul soare
Ce sfârșit nu are!
Că eu vreau să-mi fii
Mamă la copii.“
Fata-l asculta
Și mi-l săruta;
Iar a doua zi,
Când ea se trezi,
Prinsă-a lăcrima
Ș-a se blestema.
Ea se tot bocea,
El îi tot zicea:
„Fată la birău

Și de țăran rău!
Ce plângi la pârau?
Rogi pe Dumnezeu
Ca să te iau eu?
Nu mai plânge, fa,
Că eu te-oi lua
De soția mea
Când se va vedea
Ursul cu cercei
Umblând după miei,
Lupul cu cimpoi
Umblând după oi,
Vulpea cu măргеle
Culegând surcele,
Ș-un iepure schiop
Într-un vârф de plop.“

XVIII

Mândra din Muncel

Colo jos, pe lângă Tisă,
Merge mândra cam descinsă
Prin ierbuța până-n brâu,
Și ține murgul de frâu,
Murg voinic și pintenog
Care paște busuioc.
Ea se primblă-n poieniță

Și tot zice din guriță:
„Busuiocul l-aș privi,
Mă tem că m-oi zăbovi,
Dar l-oi smulge și m-oi duce
Până dincolo de cruce,
La marginea codrului,
La stăpânul murgului,
Tot pe culmea din Muncel,
La haiducul voinicel.
Cine-a vrea ca să mă ieie
Meargă-acasă să mă ceie,
Meargă-acasă la părinți
Cu inima lui în dinți;
Iar pe când el mă va cere,
Tu, murguțule,-n putere,
Du-mă iute ca un zmeu,
Du-mă la stăpânul tău“.
Mândra calu-ncăleca,
Spre Muncel vesel pleca,
Noapte-n drum o apuca.
Ea mergea, calea-și pierdea
Și-ntr-un râu adânc cădea,
Vai de mândra! vai de ea!
Sufletu-i zburând zicea:
„Sărmanul copilul meu!
Cum rămâne singurel,
Fără pic de mângâiere,
Fără mamă cu durere!“

Românii de pe malurile Dunării

„Fă, bădiță, piatra-n zece
La ist mal curând de-i trece,
Că suntem de soi român.
Nu suntem de neam păgân.
Despică Dunărea-n două,
Să facem dragoste nouă,
Colea-n umbra istor nuci
Pe brațe-mi să mi te culci
Să facem dragoste dulci.
Bădiță, la chip frumos,
Fă-n pădurea cea din dos
Că-i găsi un păltinel
Să durezi luntre din el,
Și-i găsi două nuiete
Să durezi vâsle din ele“.

„Face-oi, puică, cum mă-nveți,
Face-oi luntre și lopeți
Să despic Dunărea-n două,
Când a ieși lună nouă“.
Iată soarele-a apus,
Crai nou se ivește sus.
Mândrul trage din lopată,
Trece Dunărea îndată,
Iese-n valea înflorită,
Vede puica adormită,
S-o deștepte-i vine milă,
Că-i gîngășă; că-i copilă.
Să o lase-i vine dor,

C-are fața de bujor.
„Scoală, puică, să mă vezi,
Să mă vezi și să nu crezi.“
„Ai venit, ursitul meu?
Noroci-te-ar Dumnezeu!
Vină-n brațe, vin’, bădiță,
Să-ți dau miere din guriță,
Miere de floare de tei,
De-i gusta-o să tot cei.“

Muierușcă din Brașău

Sub tufe de clocotel
Zace-un tânăr voinicel,
Cu mândruța lângă el.
„Scoală, scoală, măi bărbate,
Nu mai tot zace pe spate,
Că mi-am urât zilele
Mutând căpătâiele,
Când la cap, când în picioare,
Când la umbră, când la soare.“
„Oh! dragă muierea mea!
Nu pot, nu pot, chiar d-aș vrea,
Boala mea nici că s-a duce
Pân’ ce tu nu mi-i aduce
Mură-albastră și amară,
Sloi de gheață-n miez de vară.“
„Oh! drăguț bărbatul meu,
Ajuta-ți-ar Dumnezeu!

Eu toți munții am călcat,
Mură-albastră n-am aflat,
Sloi de gheață n-am găsit,
Că pământu-i încălzit.“
„Muierușcă din Brașău!
Mura-albastră-i ochiul tău
Care mă ucide rău.
Sloi de gheață netopită
E chiar inima-ți răcită
Și de mine dezlipită!“

XXI

Dolca

Pe câmpul Tinechiei,
Pe zările câmpiei,
Răsărit-au florile
Odată cu zorile?
N-au răsărit florile,
Ș-a dus Costea oile
De-a așezat stânele
Pe toate movilele.
Azi e luni și mâini e marți,
Pleacă Costea la Galați.
Să ia sare
La mioare,
Și bolovani
La cârlani,
Și tărățe, La oițe,

Și glugi mari
La cei zărari,
Și opinci
La cei voinici.

Iară Costea cum mergea
Cu Fulga se întâlnea.
Fulga cel cu barba neagră
Și cu mintea neîntregă,
Necăjit și obosit,
De trei zile flămânzit:
„Ale! Fulgo, dragul meu,
Să faci cum ți-oi zice eu:
Mergi la stâna mea cu bine,
Să-ți iei un dar de la mine,¹
Trei mioare de frigare
Ș-încă una de căldare
Ca să-ți fie de prânzare.“
Fulga cel cu barba neagră,
Dar cu mintea neîntregă,
Sus la stână se ducea
Ș-oile cât le vedea,
Cârduri, cârduri le rupea,
Cu botâul le mâna
În codru la Pandina.
Mare pagubă-și vedea
Că lui, mări, nu-i venea
Nici laptele la mulsoare,
Nici cașul la-nchegătoare,
Nici urda la-nvelitoare!
Costea mult nu se-ngăima,
El dulăii toți chema,

Un caș dulce dezvelea,
Optezeci de felii tăia,
Patruzeci la pui de câini,
Patruzeci la câini bătrâni.
Toți în grabă le mânca
Dar seama nici că și-o da.
Când, la urma tuturor,
Ian că venea-ncetișor,
Schiopătând, schelălăind,
Laturile cam ținând,
Dolca, haita cea bătrână
Ce știa rândul la stână.
Ea venea, nu prea venea,
„Dolca fa, Costea-i zicea,
Unde mi-e averea mea?“
Dolca-ncet schelălăia,
La pământ se întindea.
„Dolca fa, tu ești bătrână,
Tu știi rândul de la stână.
Eu pe tine te-am grijit,
Tot cu lapte te-am hrănit.
Dolcă fa, cum de-ai lăsat,
Gemea Dolca, se culca,
Laba ruptă-și arăta:
„Dolca mea, Dolcuță fa!
Furii laba ți-au rănit
Când la dâșii ai sărit?
Dacă-mi ești tu pricepută
Și nu te-arăți prefăcută,
Înainte să apuci
Și la furi drept să mă duci

Pe urmele oilor
Prin pajiștea florilor.“
Dolca vesel se scula,
Câmpul de-a lung apuca,
Botul prin iarbă vârand,
Urmele tot mirosind.
Urma-i ici, urma-i colea,
Dolca nici c-o prăpădea.
Ziua-ntreagă ea mergea
Și-ndeseară ajungea
În codru la Pandina
Ce de foc se lumina.
Când în codru se-ndesea,
Bietul Costea ce zărea?
Fulga masă că-și gătea,
Miei de piele că-i jupea.
Care prin frigări frigea,
Care prin căldări fierbea!
„Masă bună, veselie!“
Striga Costea cu mânie.
Și Dolca se repezea.
La Fulga mereu bătea,
Iar Fulga cum o zărea
Crunt de spaimă tresărea.
„Ale, Fulgo, barbă neagră,
Dar cu mintea neîntreagă,
Când la drum te-am întâlnit
Eu, mări, ți-am dăruit
Trei mioare de frigare
Ș-încă una de căldare
Ca să-ți fie de prânzare,

Și tu,-n loc de mulțumită,
Ca o fiară flămânzită,
Toată stâna mi-ai răpit
Și pe Dolca mi-ai rănit!
Stai, măi Fulgo, barbă neagră,
Să te fac cu mintea-ntreagă.“
Și cum sta și-l judeca,
Inima i-o despica,
Și Dolcăi o arunca,
Iară Dolca n-o mânca,
Inima de vânzător¹
E venin otrăvitor!

Șalga

Sus pe malul Dunărei,
La perdeaua cu câini răi,
A Șalgăi a vădanei,
Este-o turmă de cârlani
Păscută de opt ciobani,
Turma Șalgăi cea frumoasă
Ca șoimul de inimoasă.
La perdea-n miezul nopții
Nimerit-au haiducii,
Nimerit-au, năvălit-au,
Paloșele zângnit-au,
Pe ciobani legatu-mi-au,
Alalah! cai arăpești,
Alalah! cai tătărești,

Cum mișcau copitele
Ca șoimii aripele.
Dulăii-mpușcatu-i-au.
Iar pe baciul cel mai mare
Îl fereca și mai tare
Cu coatele la spinare,
De striga că rău îl doare:
„Căpitan Caracatuci,
Vătăjel peste haiduci!
Peste cinci sute și cinci
Tot haiduci de cei voinici.
De-ai făcut vrodată bine,
Fă-ți o milă și cu mine
Și-mi dezleagă brațele,
Rău mă dor sărmanele!“
Căpitanul se-mblânzea,
Brațele-i le slobozea.
Iară baciul cum scăpa,
Mâna-n sânu-și o băga,
Bucium de aur căta
Și de trei ori buciuma,
Văile se răsuna,
Frunzele se clătina,
Șalga-n somnu-i l-auzea,
Din somn Șalga se trezea,
La soacră-sa se ducea
Și din gură așa-i zicea:
„Maică, măiculița mea!
N-auziși tu buciurmând
Și văile răsunând?
Nu știu, maică, ciobanii

Rătăcit-au cârlanii,
Ori drumul au rătăcit,
Ori haiduci i-au năvălit?“
Baba soacra răspundea:
„Mergi, te culcă, fata mea,
De ciobani nu te-ngrija,
C-așa bucium' ei cu dor
Când le-i dor de casa lor.“
Soacra bine nu sfârșea,
Șalga iar că auzea
Glas de bucium răsunând,
Pân-în suflet răzbătând.
„Hei! copii, copii argați!
Somnul dulce voi lăsați,
Ș-un cal iute-mi înșăuați,
Puneți șaua bărbătește,
Să încalec voinicește.“
Ea pe cal se arunca
Și spre Dunăre-alerga
Hăulind și chiuind,
Buzduganul învârtind.
Și din gură-așa răcnea:
„Ian așteapt' așteapt' asteaptă
Să luptăm la luptă dreaptă,
Căpitan Caracatuci,
Vătăjel peste haiduci,
Peste cinci sute și cinci
Tot haiduci de cei voinici!
Stai pe loc să ne-ntâlnim,
Două vorbe să grăim
Și-n arme să ne lovim,

Că mă jur pe Dumnezeu!
Să te-nvăț eu, fătul meu,
Cum se leagă ciobanii,
Cum se pradă cârlanii.“
Căpitan Caracatuci,
Cetaș mare de haiduci,
Se ducea, ducea, ducea,
Nici capul nu-și întorcea.
Șalga-i ici, Șalga-i colea,
Capul din fugă-i tăia!
Capu-n urmă rămânea,
Trupu-nainte fugea,
Sângele pârau curgea,
Drumul roș că se făcea!
Cică, mări, de pe-atunci,
Când vin cete de haiduci,
Drumul lor nici că greșesc,
Nici că, zău, mai nimeresc
La perdeaua cu câini răi
A Șalgăi, a vădanei
A Șalgăi, a vădanei
De pe malul Dunărei!

XXIII

Mihu copilul

I

La dealul Bărbat,
Pe drumul săpat,

Merge hăulind,
Merge chiuind
Mihu copilaș,
Mândru Păunaș,
Păunaș de frunte,
Copilaș de munte.
Merge el cântând,
Din cobuz sunând,
Codrii dezmierdând
Din cobuz de os
Ce sună frumos.
Merge cel voinic
Pe-un murgușor mic
Prin mezul nopții,
Prin codrul Herții.
Mult e frunza deasă,
Noaptea-ntunecoasă,
Și calea pietroasă!
Dar când se urca
Și murgul călca
Piatra scăpăra,
Noaptea lumina,
Noaptea ca ziua.
Merge, mări, merge,
Ș-urma li se șterge
Printre frunzi căzute
Pe cărări pierdute.
Merge tot mereu
Voinicelul meu,
Din frunze pocnind,
Codrii vechi trezind

Și mereu grăind:
„Hai, murgule, hai,
Pe coastă de plai,
Ce lași tu drumul
Ș-apuci colnicul?
Ori zaua te-apasă,¹
Ori șaua te-ndeașă,
Ori frâul cu fluturi,
Ori scumpele rafturi,
Ori armele mele
Ce lucesc ca stele,
De duci așa greu
Trupușorul meu?“
„Zaua nu mă-ndeașă,
Șaua nu m-apasă,
Frâul nu mă strânge,
Chinga nu mă frânge,
Dar ce mă apasă
Și-n drum nu mă lasă,
Că s-ațin pe-aici
Patruzeci și cinci,
Cincizeci fără cinci
De haiduci levinți
Duși de la părinți
De când erau mici
La codru-n potici.
Ș-acum se găsesc
De benchetuiesc
La valea adâncă,
La muchie de stâncă,
La des păltiniș,

Mărunt aluniș;
La masă de piatră,
În patru crăpată,
Cu sârmă legată,
Cu slove săpată,
Cu slove de carte
Cu aur suflăte.
Iar la masă, șade
Gata să te prade
Ianuș Ungurean,
Vechiul hoțoman,
Cu barba zburlită,
De rele-nvechită,
Până-n brâu lungită,
Cu brâu-nvelită.
El are, măi frate,
Săbii lungi și late,
Durdă ghintuită,
Inimă-oțelită.
Și mai are încă
Pe-mprejur de stâncă
Voinicei levinți
Cu armele-n dinți.
Feciori buni de mână,
Căliți, tari de vână.
Flăcăi groși în ceafă,
Voinici făr' de leafă!
Cu chivere nalte,
Cu cozile late
Lăsate pe spate.

Ei te-or auzi
Și s-or repezi,
Și amar de tine
Și amar de mine!“
„Hai, murgule, hai
Pe coastă de plai,
Lasă colnicul
Ș-apucă drumul
Că ești cu Mihul!
Lasă-n urmă-ți teamă,
Că te iau pe seama
Istor brațe groase,
Groase și vânoase,
Istuaia piept lat,
Lat și-înfășurat,
Istui păloșel
Cu buza de-otel.
Unguru-i fălos,
Nu-i primejdios,
Gura lui e mare,
Dar nu mușcă tare.
Câți sunt ei? cincizeci?
Șasezeci, optzeci,
O sută și-o mie?
Iasă-n cale-mi, vie
Dacă vor să știe
Cine e Mihul,
Mihu Copilul!“
Murgul ca gândul
Lasă colnicul

S-apucă drumul.
„Hai, murgule, hai,
Pe coastă de plai
La poiana grasă,
Dumbrava frumoasă
Cu iarbă-nverzită,
Cu flori înflorită!“

II

Iată-n codru, iată,
Că Ianuș deodată,
Cum benchetuieste
Și se veselește,
Stă, încremenește,
Pe gânduri pornește
Că din când în când
Aude sunând,
Codrii răzbătând
Un mândru cântic,
Cântec de voinic
Ș-un glas de cobuz
Dulce la auz,
De cobuz de os
Ce sună duios.

Și iată, și iată
Că Ianuș deodată
Tresare și sare
Și zice-n glas mare:
„Voi, vitejilor,
Haraminilor! ĩ
Ian stați ș-ascultați

Ș-amele-apucați,
Că eu cam auz
Un glas de cobuz
Printre frunzi sunând,
Codrii dezmierdând.
Deci voi vă grăbiți,
Curând vă porniți
Să-i ieșiți în cale
Pe deal și pe vale,
La pod, la hârtop,
La lunca de plop,
La potica strâmtă,
La cărarea frântă,
La fântâna lină
Cu apă puțină.
De-a fi vrun viteaz
Cu flori pe obraz,
Să nu mi-l stricați,
Ci să mi-l legați.
Iar vreun fermecat,
De muieri stricat,
O palmă să-i dați
Drumul să-i lăsați!“
Ungurii pornesc
Și calea-i opresc.
Iar cât îi zărește
Mihi le grăiește:
„Voi, voinicilor, Haraminilor,
Cine v-a mânat
Capul v-a mâncat!“
Și nici că sfârșește,

La harță pornește
Și se învârtește,
Toți îi risipește.
Apoi iar purcede
Prin cel codru verde.
Murgul se urca,
Și când el călca,
Piatra scăpăra,
Noaptea lumina,
Noaptea ca ziua.
Ianuș cum îl vede,
Din loc se repede:
„Voi, vitejilor, Haraminilor!
Dați cu lăncile,
Dați cu flintele.“
„Lăsați flintele,
Lăsați lăncile,
Voi, voinicilor, Haraminilor!
Că eu Mihu sânt,
Și vreau să vă cânt
Un mândru cântic,
Cântec de voinic
Cum n-ați auzit
Cât veac ați trăit.“

III

Iată, mări, iată
Că Mihu deodată
Începe pe loc

A zice cu foc,
Începe ușor
A zice cu dor
Un cântec duios
Atât de frumos,
Munții că răsun,
Șoimii se adun,
Codrii se trezesc,
Frunzele șoptesc,
Stelele clipesc
Și-n cale s-opresc!
Iar ungerii mult
Cu drag îl ascult,
Și Ianuș îndată,
Ca nealtădată,
Glasu-și îmblânzește
Mihului grăiește,
La masă-l pofteste.
„Vin’ tu, Mihule,
Vin’, voinicule,
Să benchetuim
Și să veselim,
S-apoi amândoi
Ne-om lupta noi doi“.
Ei cu toți s-adun,
La masă se pun
Și benchetuiesc
Și se veselesc,
Ploștile ciocnesc,
Vesel chiuiesc.
Dar când au sfârșit

De benchetuit,
Masă de-ospătat,
Vinul de gustat,
Ianuș ungurean,
Mihul moldovean
Deoparte se duc
La luptă s-apuc!
Cruntă-i lupta lor,
Că e pe omor.
Cine c-a pica
Nu s-a mai scula!
Iar ungurii toți,
Lui Ianuș nepoți,
Stau de mi-i privesc
Cum mi se-nvârtesc,
Cum mi se smucesc,
Cum mi se trântesc
Ca doi zmei, ca lei,
Ca lei paralei
Iată, mări, iată
Că Mihu deodată
În loc se oprește,
Pe Ianuș sucește,
Sus îl opintește,
Jos încă-l izbește
Și-n genunchi îl pune
Și capu-i răpune.
Iar ungurii toți,
Lui Ianuș nepoți,
Stau încremeniți

De moarte-ngroziți.
Mihu mi-i trezește
Ș-astfel le grăiește:
„Voi, copiilor,
Haraminilor!
Care s-a afla
De va ridica
Buzduganul meu
Cât este de greu,
Durdulița mea
Cât este de grea
Și zalele mele
Cât îmi sunt de grele,
Acela să vie
Cu mine-n frăție
Ca să vitejească,
Numele să-i crească!“
Ungurii se-ntrec
La pământ se plec
Și-n zadar se-ncerc!
Nici unul nu poate
Să ridice-n spate
Armele culcate
Cu-aur îmbrăcate,
Cu fier ferecate.
„Voi, mișeilor, Haraminilor!
Codrul mi-l lăsați,
Jugul apucați
Că nu sunteți voi,
Nu sunteți ca noi
Oameni de mândrie,

Buni de vitejie,
Ci oameni de gloată,
Buni de sapa lată.“
Și cum zice-ndată
Mihul cel voinic
Cu degetul mic
Armele-și ridică,
Pleacă pe potică
Cu murgul voios
Prin codrul frunzos.
Și-n urmă-i vuiște,
Codrul clocotește
De un mândru cântic,
Cântec de voinic,
De-un glas de cobuz
Dulce la auz,
De cobuz de os
Ce sună frumos!
Ca să vitejească
Și-n frunzi să hoțească!
Tot acela zice mai departe:
Că nu sunteți voi,
Nu sunteți ca noi
Buni de haiducie,
Vrednici de hoție,
Ci de sapa lată
Și de cea lopată.

XXIV

Toma Alimos

Departa, frate, departa,
Departa și nici prea foarte,
Sus, pe șesul Nistrului,
Pe pământul turcului,
Colo-n zarea celor culmi,
La groapa cu cinci ulmi
Ce răsar dintr-o tulpină
Ca cinci frați de la o mumă,
Ședeă Toma Alimos,
Boier din Tara-de-Jos;
Ședeă Toma cel vestit
Lângă murgu-i priponit,
Cu țarușul de argint
Bătut în negru pământ.
Și pe iarbă cum ședeă,
Mândră masă-și întindea
Și tot bea și veselea
Și din gură-așa zicea:
„Închinare-aș și n-am cui!
Închinare-aș murgului,
Dar mi-e murgul cam nebun
Și de fugă numai bun,
Închinare-aș armelor,
Armelor surorilor,
Dar și ele-s lemne seci,
Lemne seci, oțele reci!

Închina-voi ulmilor,
Uriașii culmilor,
Că sunt gata să-mi răspunză
Cu freamăt voios de frunză,
Și-n văzduh s-or clătina
Și mie s-or închina!“
Iată, mări, cum grăia
Că-n departe auzea
Un nechez ce nechezea
Și se tot apropia.
Toma-ncet mi se scula,
Peste câmpuri se uita
Și zărea un hoțoman
Pe-un cal negru dobrogean,
Un cal sprinten voinicesc...
Plătea cât un cal domnesc.
Hoțomanul nalt, pletos
Cum e un stejar frunzos,
Era Mane cel spătos
Cu cojoc mare, mițoș,
Cu cojoc întors pe dos,
Și cu ghioaga nestrujită,
Numai din topor cioplită.
El la Toma-ncet venea
Și din gură-așa-i grăia:
„Ale! Toma Alimoș,
Boier din țara-de-Jos,
Ce ne calci moșiile
Și ne strici fânețele?“
Boier Toma Alimoș
Îi da plosca cu vin roș:

„Să trăiești, Mane fârtate!
Dă-ți mânia după spate
Ca să bem în jumătate“.
Mane cu stânga lua,
Cu dreapta se înarma,
Paloșul din sân scotea
Ș-așa bine-l învârtea,
Ș-așa bine mi-l chitea
Că pe Toma mi-l tăia
Pe la furca pieptului
La încinsul brâului
Deasupra buricului
Unde-i greu voinicului.
Toma crunt se oțerea...
Manea-n scări se-nțepenea,
Dos la fugă și punea.
„Alelei! fecior de lele!
Căci răpiși zilele mele!
De te-aș prinde-n mâna mea,
Zile tu n-ai mai avea!“
Și cum sta de cuvânta,
Mațele și le-aduna,
În coșuri și le băga,
Pe deasupra se-ncingea
Și la murgu-i se ducea
Și cu murgu-așa grăia:
„Alelei! murguleț mic!
Alei! dragul meu voinic!
De-ai putea la bătrânețe
Cum puteai la tinerețe!“
Murgul ochii-și aprindea,

Nechezea și răspundea:
„Iată coama, sai pe mine,
Și de-acum te ține bine.
Să-ți arăt la bătrânețe
Ce-am plătit la tinerețe!
“ Toma iute-ncăleca,
Dupe Mane se lua
Și mereu, mereu striga:
„Alelei! murguleț mic,
Alei! murgul meu voinic,
Așterne-te drumului
Ca și iarba câmpului
La suflarea vântului!“
Murgul mic se așternea,
Mane-n lături se zărea,
Toma turba și răcnea:
„Tăiatu-m-ai tâlhărește,
Fugitu-mi-ai mișelește.
De te-aș prinde-n mâna mea,
Zile tu n-ai mai avea.
Stai pe loc să ne-ntâlnim,
Două vorbe să grăim,
Două vorbe oțelite
Cu paloșele grăite!“
Mane-n lături tot fugea,
Iară Toma-l ajungea
Ș-așa bine mi-l chitea
Că din fugă mi-i tăia
Jumătate-a trupului
Cu trei coaste-a negrului!
Mane-n două jos cădea,

Toma murgului zicea:
„Alelei! murguleț mic.
Aleii! dragul meu voinic!
Ochii-mi se păinjenesc,
Norii sus se învârtesc.
Te grăbește-aleargă, fugi
Și ca gândul să mă duci
Colo-n zarea celor culmi,
La gropana cu cinci ulmi,
Că eu, murgule,-oi muri
Pe tine n-oi mai sări!
Iar când sufletul mi-oi da,
Când nu te-oi mai dezmierda,
Din copită să-ți faci sapă,
Lângă ulmi să-mi faci o groapă
Și cu dinții să m-apuci,
În tainiță să m-arunci.
Ulmii că s-or clătina.
Frunza că s-a scutura,
Trupul că mi-a astupa!“

XXV

Român Grue Grozovanul

I

Sus, pe câmpul Nistrului,
Sub poalele cerului,
La coada Ialpăului

Unde fat' zmeoaicele
Și s-adun' zărnoaicele,
Și s-adap' leoaicele,
Multe-s, frate, și mai multe
Corturi mari, corturi mărunte!
Iar în chiar mijlocul lor
Nalță-se-un cort de covor,
Un cort mare și rotat,
Poleit și narămzat,
Cu țăruși de-argint legat,
Parcă-i cort de împărat!
Dar înuntru cine șede?
Dar în el cine se vede?
Ghirai hanul cel bătrân⁴
Cu hamger bogat la sân.
Mulți tătari stau împrejur
Cu ochi mici, ca ochi de ciur,
Și stau toți îngenuncheți
Pe covor cu perii creți.
Iar la ușa cortului
Sub stejarul mortului,
Este-un biet român legat,
Legat strâns și ferecat
Ca un mare vinovat.
Român Grue Grozovanul,
Român Grue moldovanul
Care-a sărăcit pe hanul.
Doi tătari țeapa-i gătesc,
Doi amar mi-l chinuiesc,
Dar el cântă-n nepăsare

Parcă-ar fi la masă mare,
Și dă semn de veselie
Parcă-ar fi la cununie!..
Iată mârzăcițele
Și cu tătărițele
Că la hanul năvălesc
Și cu toate așa-i grăiesc:
„Ale! Doamne han bătrân
Cu hamger bogat la sân!
Fă cu Grue ce vei face
Sufletul să ni se-mpace,
Că de când s-a ridicat
Și-n Bugeac Grue-a intrat,
Mulți tătari el ți-a stricat
Și tătarce-a văduvit,
Fete mari a bătrânit,
Bugeacul l-a pustiit,
Bugeacul pe jumătate
Și Crâmul a treia parte!“
Ghirai hanul cel bătrân
Trage pala pe la sân
Și cu glas crunt de păgân
Zice lui Grue român:
„Ale! Grue viteaz mare!
De la mine n-ai iertare.
Spune-ncalte-adevărat
Mulți tătari tu mi-ai stricat?“
„Ale! Doamne han bătrân,
Lasă cel hamger la sân,
Că eu sunt pui de român

Și nu-mi pasă de-un păgân!
De-i iertare sau de nu-i,
Tot cu dreptul vreau să-ți spui
Că de când m-am ridicat
Și-n Bugeac eu am intrat
Mulți tătari, zău, ți-am stricat
Și tătarce-am văduvit,
Fete mari am bătrânit
Și Bugeac am pustiit,
De bahmeți l-am sărăcit,
Bugeacul pe jumătate
Și Crâmul a treia parte.
Iar Nistrul când l-am trecut,
Pod pe dânsul am făcut
Ca să duc, să car la noi
Averile de la voi;
Să duc care mocănești
Cu copile mârzăcești
Și cu roabe tătărești.
Alei! Doamne han bătrân,
Lasă cel hamger la sân
Și-mi dă moarte de român,
Nu-mi da moarte de păgân,
Las' să mă mărturisesc
Și de suflet să-mi grijesc
La un popă creștinesc
Care zice din psaltire
În cea sfântă mănăstire,
Că mult sunt eu vinovat,
De păcate încărcat;
C-am curvit cu sora ta

Ș-am răpit pe fiica ta,
Ș-am ucis pe frate-tău,
Viteaz mare cât un leu,
Care-a fost dușmanul meu!“

Ghirai hanul cel bătrân
Uită hamgerul la sân,
Și cu glasul oțerit
Pe loc a și poruncit
La mârzaci de cei mai mari
Și la cincizeci de tătari
Pe Grue să-l ducă-ndată
La cea mănăstire naltă!

II

Tătărimea purcedea
Și pe Grue mi-l ducea
La cel popă creștinesc,
Sfânt cu chipul omenesc,
Care zice din psaltire
În cea sfântă mănăstire;
Dacă vedea și vedea,
Grue vreme nu pierdea,
Două cruci numai făcea,
Doamne-ajută! el zicea,
Bardă-n mână apuca
Și-n tătari se arunca
Ca un vânt înviforat
Într-un lan de grâu uscat.
„Aman!“ ei cu toți răcneau¹
Și din fața-i toți piereau!
Dacă vedea și vedea,

El în grabă se ducea
Chiar la grajdul hanului,
Hanului tătarului.
Când la grajd el ce zărea?
Un bahmet ce tot sărea,
Un căluț cam pătrărel,
Ieșea-n vară cincărel.
Grue mi-l apropia;
Mâna-n coamă că-i punea
Și-n podele-l azvârlea,
Așa cal nu-i trebuia!
Dar colo, cât colo,-n fund,
Iată-un negru cal rotund,
Care soare n-a văzut
De când mă-sa l-a făcut.
La el Grue se ducea,
Mâna-n coamă că-i punea,
Din loc nici că mi-l clintea!
Așa cal îi trebuia.
El afară mi-l scotea,
Frumușel mi-l înșeua,
Înșeua și-l înfrâua
Și pe ochi îl săruta
Și pe dânsul s-arunca.
Trei dezbinuri că mi-i da,
Scânteii verzi din ochi îi da,
Și deodată s-arăta
Chiar la ușa cortului
Sub stejarul mortului.
Ghirai han cât îl vedea,
Ofta greu și mi-i zicea:

„Ale! Grue, viteaz mare!
De la mine ai iertare,
De vrei numai să te prinzi
Negrul meu să nu mi-l vinzi,
Să nu-l vinzi la ungurean,
Nici la turc țarigrădean.
Să nu-l vinzi nici la litan,
Că litanu-i om viclean.
Ci să-l vinzi la un român,
Că-i om drept și bun stăpân
Și de mână mai dănos
Și de suflet mai duios
. El pe negrul de-a avea,
Tot de nunți mi l-ar ținea.
Eu la dânsul l-oi vedea
Ori la nunți, ori la război,
Când ne-om lupta noi cu voi.
El că mi l-ar dărui
Sau că i l-oi cumpăni
De trei ori cu venetici,
Venetici de câte cincii.“
Român Grue cam râdea
Și din gură răspundea:
„Ale! mări, han bătrân!
Ori nu știi că sunt român?
De-s român, sunt frate bun
Cu-orice cal viteaz nebun!
Iar de ai bahmeți fugari
Sa nu-l vinzi la vrun muntean
Că munteanu-i om viclean.

Și de ai voinici tătari,
Bahmeți iuți să mă gonească,
Tătari crunți să îndrăznească.
Dă-le voie, dă-le știre
După mine să se-nșire
Și s-alerge să m-ajungă
Pe câmpia astă lungă.“

III

Ghirai hanul semn dădea,
Tătărimea purcedea
Pe cel câmp nemărginit
Cu negară învelit
Și cu troscot coperit.
Tătărimea se-nșira
Și fugind se răsfira
Câte unul, unul, unul
După negrișor nebunul,
Negrișor fugea, fugea,
Cum se fuge nu fugea,
Ci sărea tot iepurește
Ș-alerga tot ogărește
Nechezând tot voinicește.
Ale! voi tătari păgâni,
Vi s-a stins ziua de mâini!
Iată Grue dă-napoi
Și s-aruncă printre voi
Ca un vânt înviforat
Într-un lan de grâu uscat;
Și cu negrișor nebunul
Vă ia unul câte unul

Și din fugă vă cosește
Și vă taie chip snopește
Și de-averi vă curățește
Și de boală vă scutește
Și vă lasă-n urma lui
Ca momâi de-a câmpului!
Apoi Grue se pornește
Și-n Moldova se ivește
Ca un soare ce-ncălzește,
Încălzește și rodește,
Că mult bine-n lume face
Sufletul să și-l împace.
Creștinează
Și botează,
Da de fin
Câte-un tretin
Și de fină
O tretină.
Și cunună fete mari,
Fără grijă de tătari,
Și ridică mănastiri
Pentru timp de năvăliri,¹
Iar pe negru sprintenel
Îl face frate cu el,
Că românu-i frate bun
Cu-orice cal viteaz nebun!

XXVI

Codreanul

I

Frunzuliță de dudău!
S-a aflat la Movilău
De Codreanul cela rău,
Că se primblă prin ponoare
Prin potice fără soare,
Cu sarică bocșănească
Și căciulă țurcănească,
Nime să nu mi-l cunoască.
Mult e mândru, sprintenel
Cel voinic, cel voinicel!
Și tot cată-un călușel
Roibuleț, cu părul creț
De-al lui Codrean drăguleț.
Mult aleargă, s-ostenește,
Cal pe gânduri nu găsește;
Câți fugari i s-arăta,
El de coamă-i apuca,
Peste tufe-i arunca.
Dacă vedea și vedea
Că norocul nu-l slujea,
În baltag se rezema,
Colea-n vale se lăsa,
Colea-n vale, la strămtoare
Unde trec mocani cu sare.
Iar în drum cât se punea,
C-un mocan se întâlnea

Și din gură-așa-i grăia:
„Cale bună, măi muntene!“
„Mulțumim, frate Codrene!“
„Măi Mocane frățioare,
Nu ți-e roibul de schimbare?
Să-ți dau chebea din spinare
Ș-un car mare plin de sare,
Un car mare cu opt boi
Să mergi bogat de la noi?“
„Nu mi-e roibul de schimbare,
Nici mi-e roibul de vânzare,
Că cu mama roibului
Plătesc valea Oltului,
Și de-aș vinde pe roibul,
Aș plăti Movilăul.“
„Alelei! mocănaș dragă,
De mine dorul se leagă.
Fă și tu pe dorul meu
Că bun e cel Dumnezeu!
Dă-mi pe roibul drăguleț,
Ca să cerc de-i șoimuleț.
De-i mi-a plăcea umbletul
Eu ți-oi da și sufletul.“
Mocănașul se pleca,
Codrenașu-ncăleca...
Trei rugini el îi trăgea,¹
Astfel roibul meu fugea...
Văile se limpezea!
Se ducea hoțul râzând,
Fugea roibul nechezând,

Iar mocanul sta plângând
Și din gură tot zicând:
„Alelei! măi Codrenele!
Te vezi de pe sprâncenele
Că ești făcător de rele.
Vin', Codrene, înapoi,
Dă-mi încălce cei opt boi,
Câțiva bani de cheltuială
Și chebea de primeneală.“
„Ba-ți fă cruce, măi mocan,
Zi c-ai cinstit pe Codrean,
Că de-oi veni înapoi
În loc de car cu opt boi,
Ti-oi da niște pumni zgârciți
De ți-or părea bani găsiți“
Și s-a dus, s-a dus, s-a dus
Pân' ce soarele-a apus.

III

Frunză verde de alună!
Codrenaș cu voie bună
Se urca în deal la stână,
Se urca și chiuia...
Toți ciobanii că fugea!
Numai unul rămânea,
Lângă foc se întindea,
Bolnăvior că se făcea,
Codrenaș îl pricepea
Și din gură-așa-i zicea:
„Mânca-te-ar lupii cioban!
La ce te mai faci viclean

Că ți-oi trage-un iatagan
De-i sări ca un șoldan!
Scoal' de-mi alege-un cârlan,
Cârlănaș de la Ispas
Tinerel, rotund și gras.“
El cârlanul și-l lua,
La ciochine și-l lega
Și cu roibul iar pleca,
Și cu roibul se lăsa
Colo-n vale la Șanta,
La Șanta, la crâșmăreasă
Cu ochi mari de puică-aleasă.
Bea Codrean, se veselește,
Cu Șanta se drăgostește
Și de plată nici gândește.
Bea Codrean și poruncește,
Iar crâșmaru-ngălbenește
Și porunca-i împlinește.
„Măi bădiță, măi crâșmar!
Adă-o ploscă de Cotnar
Și una de Odobești
Dacă vrei să mai trăiești!“
Ploștile Codrean lua,
La oblânc le anina, Crâșmărița săruta,
Și cu roibul iar pleca
Și cu roibul se lăsa
Deasupra Copoului,
Colea-n rediul Breazului,
Locașul viteazului.
El la umbră se punea,
Cârlanu-ntreg și-l frigea,

Masă mândră-și întindea,
Și mânca, bea, veselea,
De potiră nici gândea!
Dar potira-l urmărea,
Potiră arnăuțească
Cu iarbă vânătorească,
Unde-a da să nu greșească!
Codrenaș cât o vedea,
Plosca la gură-aducea,
Iar potira-i tot zicea:
„Dă-te, Codrene, legat,
Să nu te ducem stricat.“
Codrenaș le răspundea:
„Mielu-i gras, ploșcuța-i grea,
De sunteți niscaiva frați,
Iată masa și mâncați!“
Arnăuții se izbeau,
Armele de foc scoteau
Și-n Codrean le slobozeau...
Pieptul lui Codrean sărea!
Iar el rănile-și strângea,
Plumbii din carne-și scotea,
Cu ei durda-și încărca
Și din gură-așa striga:
„Alelei! tâlhari păgâni!
Cum o să vă dau la câini,
Că de-atâta sunteți buni“.
Apoi durda-și întindea
Și-n plin durda lui pocnea.
Potirașii jos cădeau,

În sânge se vârcoleau.
Iar Leonti-Arnăutul,
Înghiți-l-ar pământul!
Nasturi de-argint că scotea
De-ncărca o șușanea
Și-n Codrean o slobozea,
Pe Codrenaș mi-l rănea!

Voinicelul meu turba,
În durdă se rezema,
Baltagul și-l ridica,
În Leonti-l repezea
Și capul îi retezea.
Capul de-a dura sărea,
Sângele bolborosea,
Trupul metanii făcea.
Dar Codreanul tot slăbea,
Pe genunchi bietul cădea,
În palme se sprijinea,
Și potira mi-l prindea,
Lega-s-ar moartea de ea!

III

Frunză verde de măcieș,
Pe Codreanu-l duc la Ieși,
La Domnul, la Ilieș.
Și mi-l duc într-un divan
Unde Domnul cu caftan
Și pe cap cu gugiuman
Sta culcat pe-un buzdugan
Lâng-un grec țarigrădean.
„Măi Codrene, voinicele,

Spune tu domniei mele,
Mulți creștini ai omorât
Cât în țară ai hoțit?“
„Domnule, măria-ta!
Jur pe Maica Precista,
Eu creștini n-am omorât
Cât în țară-am voinicit,
Vreun creștin de-l întâlneam,
Averile-i împărțeam.
Cu doi cai de-l apucam,
Unu-i dam, unu-i luam.
Mâna-n pungă de-i băgam,
Jumătate-o deșertam.
Unde vedeam săracul,
Îmi ascundeam baltagul,
Și-i dam bani de cheltuială
Și haine de primeneală.
Iar unde zăream grecul,
Mult îmi ardea sufletul
Pân' ce-i retezeam capul!
În cap mâna că-i puneam,
La pământ îl aduceam,
Căpățâna i-o tăiam
Și la corbi o juruiam!“
Cel grec mândru, coroiat,
Ce ședea cu domnu-n sfat,
Pe Codrean cât l-auzea,
La față se-ngălbenea,
Pe covor îngenuchea
Și din gură-așa grăia:
„(De-a mai fi Codrean vro vară,

Îmi scoate grecii din țară.)
Domnule, măria-ta!
Pe Codreanu nu-l ierta,
Că el capul ți-a mânca
Și foc târgului ți-a da
Și pe doamna ți-a fura“.
Domnul că se speria,
Semn calăului făcea.
Iar Codreanu priceputul,
Priceputul și pățitul,
Semnul domnului zărea
Și din gură-așa grăia:
„Domnule, măria-ta!
Tu pe greci nu asculta,
Că ei viața ți-or scurta,
Grecu-i fiară dușmănoasă,
Grecu-i limbă veninoasă,
Grecu-i boală lipicioasă
Ce pătrunde pân' la oase!¹
Iar de vrei tu să mor eu,
Mai lungește veacul meu
Să mă-mpac cu Dumnezeu.
Las' să mă mărturisesc,
De moarte să mă gătesc,
Și s-ascult slujba cea mare
Din gura popii Macare!“
Domnul pe gânduri cădea,
Semn Armașului făcea;
Porțile se deschidea,
Iar Codreanu-n gândul său

Zicea: „Bun e Dumnezeu!“

IV

Frunză verde de bujor!
La biserică-n pridvor
Sta Codreanul frățior
Cu butucul de picior.
Popa slujbele-i citea,
De moarte mi-l pregătea.
Codreanaș se umilea
Și popii, gemând, zicea:
„Părinte, sfinția-ta!
Mai dezleagă-mi pe dreapta
Să-mi fac cruce cu dânsa,
Să-mi fac cruce, să mă-nchin
Ca să mor ca un creștin.“
Popa dreapta-i dezlega,
El în sân mâna-și băga,
Dalb de paloș că scotea,
De butuc că-l și trântea
Și butucul deschidea:
„Alelei! tâlhari păgâni,
Cum o să vă dau la câini,
Că de-atâta sunteți buni!“
Cum zicea, așa făcea,
Potira măcelărea
Și la curte se-ntorcea
Și-n glas mare-așa zicea:
„Domnule, măria-ta!
Ian deschide-ți fereastra,
Să ne vedem fețele,

Să ne-auzim vorbele.
Să știi, Doamne, să știi bine
Că nu-i vrednic pentru tine
Să omori voinici ca mine!“
Domnul fața și-aprindea,
Grecu-n beciuri s-ascundea,
Curtenii cu toți săreau,
Poarta curții închideau.
Codrenaș dacă vedea,
Paloșul și-l zângănea
Și deodată chiuia:
„Alelei! cal roibuleț,
De-al lui Codrean drăguleț!
Unde ești, voinicule,
Să-mi mai scapi tu zilele!“
Iată roibu-l auzea,
Iată roibul nechezea,
De la iesle se smucea,
La glas de stăpân venea.
Venea vesel ne-nșeuat,
Ne-nșeuat și ne-nfrâuat,
Zbura vesel pe pământ,
Nara-n vânt și coama-n vânt.
Codrenaș se-nveselea,
Pe el iute se-azvârlea,
Printre glonțuri viu trecea,
Zid de piatră nalt sărea
Și, sărind, așa zicea:
„Rămâi, Doamne, pe domnie,
Eu mă duc în haiducie!
Rămâi, Doamne, sănătos,

Că tu vrednic nu mi-ai fost.
Ilieș, rămâi cu bine,
Că nici tu nu ești de mine
Și nici eu nu sunt de tine!“
Scăpatu-mi-a voinicul!
Eu mă-nchin cu cântecul,
Ca codrul cu freamătul,
Ca roibul cu umbletul.
Roibul sare zid în loc,
Scoate voinicul din foc,
Codrul frunza-și îndesește
Pe voinic îl mistuiește.
Rămâneți în veselie.
Ca Codreanu-n haiducie
Și-mi faceți parte și mie.

XXVII

Vidra

I

Frunză verde peliniță,
Pe cel deal, pe cea colniță,
Primblă-mi-se-o cătăniță
Cu doi bani în punguliță,
Și cu doi în buzunari,
Cu doisprece lăutari,
Și cu doi, trei călușei
Încărcați de gălbenei.
Iar cu dânsa se afla,
Tot pe lună se primbla,

Stoian Șoimul, popă vechi,
Cu potcapul pe urechi,
Ce s-a lăsat de popie
Și de sfânta liturghie
De s-a dat în haiducie.
El de mijloc o ținea,
Lângă pieptu-i o strângea,
Și mereu o dezmierda,
Și mereu o săruta,
Și lăutarii cânta,
Câmpii de se răsuna.
Când fu către dimineață,
Popa se spăla pe față,
Barbă neagră pieptăna,
La baltagu-i se-nchina
Și pe Vidra mi-o trezea
Și din gură-așa-i grăia:
„Știi tu, Vidro, ce-am gândit,
Știi tu ce m-am socotit?
Suflecă mânece largi
Și-mpletește la colaci.¹
Fă colaci mari de doi saci
Pentru cumnăței burlaci,
Ș-un covrig de un mertic
Pentru cumnățel mai mic.
Apoi haideți amândoi
Cu cotiga cu doi boi
Peste codri, peste munți,
La cei socri cam cărunți.“

II

Amândoi la drum plecau,
Sus, la munte, se urcau
Și mereu boii-ndemnau:
„Hăi Plăvan, hăi Bourean,
Juncănași de-ai lui Stoian“.
Opinteau boii mereu,
La luna, la săptămâna
S-a dus badea să vadă grâul
De-i răsărit, dar era de secerat.

Badea l-a secerat,
În girezi l-a adunat,
Apoi l-a treierat
Cu roibul, cu murgul,
Cu negrul, cu surul,
Și multe care-a încărcat
Și la moara din vale-a plecat.
Mânați, măi, hăi, hăi!
Dar hoața de moară,

Ce păștea brândușe pe costișe,
Dacă a văzut așa povară mare,

Puse coada pe spinare
Și fugi spre lunca mare.
Iar morarul, meșter bun,
Alerga ca un nebun
Și striga, mereu striga.
„Na, mориșca, na, nă, na“,
Moara tot hodorozea
Și prin apă tot fugea.
Mânați, măi, hăi, hăi!
Iar lelea morăriță,

Bună meșterită,
Suflecând mâneci și catrință,
Luă un cojoc mișos
Și mi-l îmbracă pe dos
Cu tărățe, cu cojițe,
Prinse moara de cosițe,
Ș-o apucă de călcâi
Ș-o puse pe căpătâi.
Lovii c-un ciocan în șele
De o dete pe măsele;
Atunci moara s-a pornit,
Roțile și le-a-nvârtit
Și pe loc a măcinat
Tot grâul cel secerat.
Mânați, măi, hăi, hăi!
S-a sculat apoi nevasta bădicăi
Și s-a dus în cămară,
A scos o sită de sfară
Și-i păru că-i prea rară.
Ea s-a dus iar în cămară
Și a scos o sită deasă,
Tot cu firuri de mătasă.
Mânați, măi, hăi, hăi!
Frământat-a ș-a dospit
Și cuptorul l-a umplut
Și colacii au crescut.
Apoi lelea c-o lopată
Tras-a unul mare-n vatră,
Un colac rotund, frumos,
Alb ca fața lui Hristos,
Opinteau și suflau greu,
Și cotiga scârțâia
Și calea se-ngreuia.

Iar pe când soarele-i sus,
Pe când șoimul stă ascuns,
Pe când umbra e scăzută
Și se face nevăzută,
Stoian popa se oprea
Și de prânz el poposea
În mijlocul codrului
Unde-i larg voinicului,
În poiana înflorită
Cu frunzari acoperită,
Unde iarba se-mpletește
Și-n vârf se găitânește.
Vidra masă că-ntindea,
Și la masă că ședea
Cu Stoian alătura.
Ei prânzeau și veseleau,
De nimeni grijă n-aveau,
Dar păcatul mi-i păștea,
Și mi l-a rupt drept în două
Că să ni-l deie tot nouă..
De urat am mai ura,
Dar ne temem c-a-nsera,
Pe Stoian îl zădăra
Și Stoian așa grăia:
„Oliolio! mândruța mea!
De când eu mi te-am luat
Nici un cântec n-ai cântat.
Cântă-ți, mândro, cântecul,
Că mi-e drag ca sufletul.“
„Ale! frate, dragul meu!
Nu mai pofti să cânt eu,
Să-ți cânt cântec haiducesc

Cu viers dulce femeiesc.
Eu dacă ți l-oi cânta,
Apele s-or tulbura,
Brazii mi s-or scutura,
Munții mi s-or clătina,
Văile or răsuna
Și pe noi ne-a-ntâmpina
Păunașul codrilor,
Voinicul voinicilor,
Iubitul nevestelor,
Drăgălașul fetelor.“
Și-s cărările-ncurcate
Și casele depărtate
Aho! Aho! plugul badei cu 12 boi
Iată-ne sosiți la noi.

Unii mai adaugă și următoarele versuri:

Noi din suflet vă dorim
Acum și până murim
Câte paie sus pe casă,
Atâția galbeni pe masă,
Câți cărbuni în cel cuptori
Atâți mândri gonitori,
Câte fire în manta
Atâtea vaci a făta.

„Las' să vie că nu-mi pasă,
Eu că l-oi pofti la masă,
Și de-a mai vrea altă hrană,
I-oi da trei baltagi pomană.“

III

Puse Vidra a cânta,
Codrii a se deștepta,
Apele-a se tulbura,
Brazii a se scutura,
Munții a se clătina,
Văile-a se răsuna.
Și deodată s-arăta
Păunașul codrilor,
Voinicul voinicilor:
„Hei! Stoiene, bărbărie,
Ce te-ai lăsat de popie
Și de sfânta liturghie
De te-ai dat în haiducie!
Ce ne calci poienele
Și ne paști fânațele?“
„Ce poiene, măi Păune?
Ce fânațe, măi nebune?
Doar pământul nu-i al tău,
Nici al tău nu-i, nici al meu,
Ci-i tot al lui Dumnezeu.“
„Hei Stoiene, bărbărie,
Vorbă multă, sărăcie!
Dă-mi juncanii tăi drept vamă
Și îți cată-apoi de seamă.“
„Ba, juncanii nu-ți dau eu,
Că mi i-a dat Dumnezeu
Să mă scoată de la greu.“
„Dă-mi pe Vidra ta de vamă
Și îți cată-apoi de seamă.“
„Ba, pe Vidra nu ți-oi da

Pân' ce capul sus mi-a sta
Că mi-a dat-o soacra mea
Ca să țin casă cu ea.“
„Dă-mi baltagul tău de vamă
Și îți cată-apoi de seamă.“
„Eu să-ți dau baltagul, eu?
Vin de-l ia tu, fătul meu,
De ți-e sufletu-ndrăzneț,
Cât ți-e graiul de sumeț!“

IV

Ei de brâie s-apucară
Și la luptă se luară

URARE DE DIMINEATA ANULUI NOU

Anul nou cu fericire
Vă dorim și cu-nflorire
Ca merii
Ca perii
În mijlocul verii.
Zi de vară pân-în seară.
Când în loc mi se-nvârteau,
Când la vale s-aduceau,
Nici unul nu dovedea!
Dar Stoian mereu slăbea,
Brâul lui se descingea.
„Vidro, puiculita mea!
Vin' de-mi strânge brâul meu,
Apăra-te-ar Dumnezeu,
Că-mi slăbesc puterile,

Mi se duc averile!“
Iară Vidra mi-i privea,
Ochișorii-i strălucea,
Inimioara-i se bătea
Și gurița-i răspundea:
„Ba, nu, nu, bădiță frate,
Că vă-i lupta pe dreptate,
Și oricare-a birui,
Eu cu dânsul m-oi iubi.“
Stoian popa s-aprindea
Și făcea el ce făcea
Pe Păun că-l aducea,
Și-n pământ că mi-l izbea,
Cât pământul despica,
Pân-în brâu că mi-l băga.
Baltagu-apoi ridica,
Capul lui Păun zbură;
Trupul pe brânci se pleca,
Lui Stoian se închina.
Iar Stoian se întorcea,
La Vidra-ncet se ducea,
Se ducea posomorât,
De gânduri negre muncit
Ca un șarpe otrăvit.
Vidra nici că se clintea,
Ochii-n ochii lui țintea,
Ochii cătau bărbătește
Și pătrundeau femeiește.
Stoian popa mi-i zicea:
„Vidro, fa, nevastă rea!
Când de moarte mă luptam

Și pe tine te rugam
Să vii iute lângă mine
Ca să-mi strângi brâul mai bine,
De bărbat nu ți-a fost milă,
De păcat nu ți-a fost silă
Și cu glas dulce, frățesc,
Zis-ai cuvânt dușmănesc:

Că oricare-a birui
Tu cu dânsul te-i iubi,
Așa este, Vidro fa?“
„Așa-i, Stoiene, așa!
Am zis-o și-ncă-o mai zic
Că mi-e drag cine-i voinic,
De se luptă fără-a cere
Ajutor de la muiere.“

„Știi tu, Vidro, ce-am gândit?
Știi tu ce m-am socotit?
Astă-vară am cosit
Vro cinci clăi de le-am clădit,
Patru mi le-am vârful,
Iar unei vârful-a lipsit
Și mi-am pus în gândul meu
Să-i fac vârful cu capul tău.“
„Iată capul de mi-l taie,
Ca să-l pui tu vârful la clăie
Și te-nvață de la mine
Ca să mori cum se cuvine!“

Crunt Stoian se repezea
Și capul îi retezea.
Și țâțele-i le tăia
Și pe câmp le-mprăștia;

Apoi singur purcedea,
La socrii lui se ducea.
„Hei, Stoiene, popă vechi
Cu potcapul pe urechi,
Unde-i Vidra cea frumoasă,
Fata noastră cea voioasă?“
„Eu pe Vidra mi-am lăsat
Într-un codru depărtat
Hotărând moșiile
Ș-așezând momâile
Cu capul și țâțele.“
Bine vorba nu sfârșea, Pe loc cerul s-aprindea
Și trei fulgeri repezea
Pe Stoian popa-l lovea,
În cenușă-l prefăcea!

XXVIII

Serb-sărac

I

Pe-n mijloc de tarigrad,
La cișmeaua lui Murad
Primblă-mi-se Serb-Sărac
Pe-un cal negru din Bugeac,
Voinicel și sprintenel,
Dar sărac ca vai de el!
Cu saia îmbăirată
Și șalvari de ciorcă lată,
Cotul cinci galbeni luată,
Cu cămașa de mătase,

Vițele-mpletite-n șase.
Cu picioarele-ncălțate
În opinci înhârzobate:
Hârzobul
Și galbenul, Nojița
Și leița, Cureaua
Și paraua.
Primblă-mi-se-n sus și-n jos
Pe fugaru-i cel frumos.
Unde negrul nechezea
Tarigradul se trezea,
Turcii toți că alergau
Și pe Serbu-l întrebau:
„Copilaș de Serb-Sărac!
Nu ți-e negrul din Bugeac?
De ți-e negrul vânzător,
Eu îți sunt cumpărător,
Că vreau bine să-l plătesc!
Cu aur să-l cumpănesc.“
„Nu mi-e negrul de vânzare,
Nici mi-e negrul de schimbare,
Că-i voinic și-i pui de zmeu,
Și-i fugar pe placul meu!“
Nepoata sultanului,
Copilița hanului,
Hanului tătarului,
Pe Serb iată că-l zărea,
Din sarai, de la zăbrea,
Și din gură-așa grăia:
„Copilaș de Serb-Sărac,
Mult ești mândru și pe plac!

Vin' colea, lângă zăbrea,
Să-ti dau iuzluci cât îi vrea,
Negrul tău să-l primenești
Și pe mâini să-l potcovești
Cu potcoave de argint
Ce sunt spornici la fugit.
Că știi, frate, pe la noi
Azi e miercuri, mâini e joi,
Mâini ies turcii la halca
Sus, în Haidar-pașa,
Și oricine-a câștiga
Roabă lui hanul m-a da!“

„Floritică din zăbrea
Răsărită în calea mea!
De-ți sunt drag, de-ți sunt pe plac,
Mâini vârtej am să mă fac
Să vin turcilor de hac!“

„Copilaș de Serb-Sărac,
Mult mi-ești drag și-mi ești pe plac,
Dar eu, frate, mult mă tem
De căzlarul din harem
Cel cu chipul de arap,
Buzat, negru, ras pe cap
Și cu solzii mari de crap.
El că-și are-un bidiviu
Cu sânge de argint viu,
Un fugar neîntrecut
Care soare n-a văzut
De când mă-sa l-a făcut“.

„De ținut unde și-l ține?“
„De trei ani e ținut bine

Într-o boltă-ntunecată
Sub pământ, în grajd de piatră.“
„De hrănit cu ce-l hrănește?“
„De doi ani îl întărește
Cu floarea trifoiului,
Hrana dulce-a roiului.“
„De-adăpat cu ce-l adapă?“
„Tot cu lăptișor de iapă,
De și-l face lat pe sapă.
Ș-așa, frate, mult mă tem
De căzlarul din harem
Și de mândru-i bidiviu
Cu sânge de argint viu;
Că pe el de-a-ncăleca
Mâini la jocul de halca,
Roabă lui Hanul m-a da!“
„Floritică din zăbrea
Răsărită-n calea mea!
Să n-ai frică De nimică,
Că nu-i cal împărătesc
Ca negrul ist voinicesc!
Orice-alung Cu el ajung,
Oricând plec Păsări întrec!“

II

Trecea miercuri, venea joi,
Turcii mergeau câte doi
Ca să joace la halca
Sus, în Haidar-Pașa,
Și deodată toți plecau,
La fugă se aruncau,

Pe câmp luciu se-nșirau.
Iar sultanul, stând pe cal,
Sub un verde cort de șal,
Barbă neagră-și netezea
Și cu ochii urmărea.

Alalah! cai arăpești,

Alalah! cai tătărești!

Cum mișcau copitele

Ca șoimii aripele!

Dar căzlarul se-ncrunta,

Bidiviu-și întărta,

Pe toți turcii-i întrecea

Și-nainte se ducea.

Vai! de fata hanului,

Hanului tătarului,

Nepoata sultanului!

Iată, iată Serb-Sărac

Pe-un șoimuț de la Bugeac

Că venea, mări, venea

Cuvântul de-și împlinea.

Pe căzlaru-l ajungea,

Ajungea și întrecea!

Iar căzlaru-l viclenea

Și din urmă-i tot răcnea:

„Copilaș cu cal de foc!

Oprește negrul pe loc,

Că-i pică potcoavele

Și-ți răpune zilele.“

Serb-Sărac descăleca,

Potcoavele cerceta...

Nici un cui nu le cădea!
Dacă vedea și vedea,
Bici de sârmă el scotea
Și pe negrul opintea,
Șapte stânjeni că sărea,
Pe arapu-l urmărea.
Punea scară
Lângă scară
Și oblânc
Lângă oblânc
Și dârlog
Lângă dârlog,
Și din fugă cum venea
El în scări se-nțepenea,
De căzlari s-apropia
Două palme-n ceafă-i da,
De pe cal îl ridica
Și pe câmp îl arunca!
Se ducea bietul arap
Rostogolul peste cap,
Și pe câmp se răstignea
Și în urmă rămânea
Buzat, negru, părăsit
Tocmai ca un ciung pârlit!
Iar Serbul se tot ducea,
De halca s-apropia
Și din fugă azvârlea
Djeridul său chiar prin ea.
Apoi vesel se-nturna,
La sultan de se-nchina
Cu adâncă temenea.¹

Iar copila hanului,
Hanului tătarului,
Nepoata sultanului,
Cu ocheana prin zăbrea
Pe voinicu-l urmărea
Și când Serbul se-ntorcea,
Ea-nainte-i se ducea,
Cu năstrapa mi-l stropea,
Cu năframa-l răcorea.
Apoi nunta se făcea,
Și la nuntă petrecea
În cântări și veselie
Cum e rândul la domnie...
Faceți-mi parte și mie!
Serb-Sarac. Iata-le:
Iar copila hanului,
Nepoata sultanului,
Cu ocheana prin zăbrea
Serbușorul și-l zărea
Și-naintea lui sărea,
Cu năstrapa-l răcorea,
Cu menștergu-l ștergea
Și la sânu-i mi-l străngea,
Și-n iatac că mi-l ducea,
Nuntă mândră că făcea,
Săptămână,
Lună plină,
Cum e rândul domnilor
Și rândul vitejilor.

XXIX

Doncilă

Sub cel păr mare din sat
Zace Donciul pe un pat;
Nouă ani și jumătate
De când zace el pe spate!
Pentru dânsul nu e vară,
Nu e dulce primăvară,
Ci numai viață amară!
Pe de-o parte carnea-i cade,
Pe de alta vermi-i roade,
El se roagă tot mereu
Să-l sloboadă Dumnezeu.
Toată lumea l-a lăsat,
Lumea toată l-a uitat,
Numai soră-sa Ancuța,
Anicuța româncuța,
Luceafărul satului,
Salba împăratului,
Nici pe Donciu l-a lăsat,
Nici pe Donciu l-a uitat,
Nouă ani ea l-a cătat,
Nouă ani și jumătate
L-a cătat tot ca pe-un frate.
Zi și noapte l-a vegheat,
Perne albe i-a mutat
Când la cap, când la picioare,
Când la umbră, când la soare!
Într-o zi el o vedea

Că de plâns se ascundea
Și cu jale-așa-i zicea:
„Ce-i, Ancuțo, draga mea?
Ochișorii tăi frumoși
Sunt ca doi luceferi roși:
Poate că ți-a venit greu
De când tu mă cați mereu?“
„Ba, ferească Dumnezeu!
Nu-i asta, drăguțul meu.
Dar un plâns m-a apucat
Că pe fetele din sat
Grea urgie a picat!
Că știi, frate, un mârzac
A sosit de la Bugeac
Și prin țară face jac.
Lângă sat el s-a oprit
Sub un cort mare pâslit,
Și-orice vrea tătarul cere
Tot în silă și-n putere.
De tot omul de pe-aici
Zece galbeni venetici,
Și de fiecare casă
Câte-un miel și-o juncă grasă,
Iar pe noaptea fiecare
Cere câte-o fată mare!
„Hei, Ancuțo, draga mea,
Facă Dumnezeu ce-a vrea!
Tu să n-ai nici o păsare.
Fierbe lapte-ntr-o căldare
De-mi gătește-o scăldătoare
Și mă freacă-ntr-un noroc
Cu floare de busuioc,

Doar mi-ar potoli cel foc,
Apoi adă-mi haine dalbe,
Cusute cu firuri albe;
Adă-mi și armele mele
Ce lucesc ca niște stele.
Apoi cheamă din câmpie
Calul meu de voinicie
Care plânge când mă vede,
Și de-i zic că mor, nu crede!“
El în lapte se scâlda,
Cu busuioc se freca,
Haine dalbe îmbrăca,
Calul și-l încăleca,
Și cât se vedea călare,
Ștriga tot în gura mare:
„Rămâi, soro, sănătoasă
Ca o viorea frumoasă
Într-un păhărel pe masă!
Și tu, Șoime, ce nechezi
Și de boala mea nu crezi,
Să te văd cum te repezi,
Când în mine mă gândesc
Să răpun cap tătäresc!“
Șoimul vesel necheza,
Zborul iute-și repezea,
Iepurește, ogărește,
Păsărește, fulgerește,
Și-ntr-o clipă ajungea
La cortul lui Crâm Hogeia.
„Bun sosit, ghiaur Doncilă!
De-mi aduci vreo copilă,

Adă-mi tu pe soră-ta,
Că nu doresc pe alta.“
„Îți aduc altă mireasă,
Mai frumoasă, mai aleasă,
Care, când te-a săruta,
Halal de viata ta!“
„Cine-i, bre Doncilă, cine?
Unde, unde-i s-o văd bine!“
Iat-o ici în brâu la mine!
Ian vezi cât e de frumoasă,
De subțire, de lucioasă,
Ce glăsuț zângănitor
Scoate când o prinde dor,
Dar mănâncă om de viu
Și taie cap de deliu.“
„Ah! amar, amar Doncilă!
N-am cerut așa copilă.
Du-te cu dânsa-napoi,
Că eu plec azi de la voi.“
„Ba nu! vreau să te cunun,
C-am jurat să fiu azi nun.“
Pala-n aer fulgera
Capul mârzăcesc zbură!
Apoi Donciul se-ntorcea,
Anicuței de zicea:
„Bietul om! noroc nu are;
I-am dus lui o fată mare,
Și numai dintr-un sărut,
Capul lui și l-a pierdut!“

XXX

Chira

La Brăila-n vale
Șapte bolozale
Și șapte sandale
Descarc la zamboale
Și-ncarc la stamboale,
Descarc băcălii
Și-ncarc dimerlii,
Tot de grâu mărunț
Și de arnăuț,
Dar cine descarcă
Și cine încarcă?
Un arap bogat
Negru și buzat
Cu solzi mari pe cap,
Ca solzii de crap;
Și cu buze late,
Roșii și umflate,
Și cu ochi holbați
Și cu dinți smălțați.
Dar pân' descărca
Și pân' încărca,
El ce mai făcea?
Tot pe mal ședea
Și mânca și bea
Sub verde frunzar
De crengi de stejar.

Iată-o copiliță,
Cu albă cofiță;
„Chiro, Chirolină,
Floare din grădină!
Ghelai tu cu mine
Că te-oi purta bine;
Bine te-oi purta
Și ți-oi cumpăra
Rochiță cu zale
Lăsată pe șale,
Rochiță în bolduri
Lăsată pe șolduri.
Și paftale mari
De mărgăritari,
Și paftale mici
Tot de irmilici.“
Chira tot râdea
Și îi răspundea:
„Alei, Arăpilă,
Alei! măi Buzilă!
Unde s-a aflat
Că s-a-mpreunat
Corbi cu turturele,
Șerpi cu floricele,
Urși cu căprioare
Și nouri cu soare?“
Iară cel arap,
Cu solzi mari pe cap,
Cât o auzea

Se și repezea,
În brațe-o lua,
În caic intra
Și se depărta,
Către Sulina.
Iar frații Chirei,
Hoții Brăilei,
Șerpii Dunărei,
La mal alergau,
Pe Chira strigau
Și-not mi se dau,
Și se cufundau
Și când se iveau
În caic săreau,
Și pe cel arap
Îl dau peste cap.
Apoi se-ntorceau
Și Chirei ziceau:
„Soră ticăloasă! Soră păcătoasă!
Spune la tustrei Care moarte vrei? Moarte luminată Ori
întunecată?“
„Fraților mei!
Vă jur la tustrei,
Jur pe Dumnezeu,
Pe Sufletul meu!
Că-s nevinovată
Ca apa curată.
Ah! drăguții mei,
Nu-mi fiți dușmănei,
Nu vă-ntunecați
Nu vă încruntați,

Că-s o biată fată,
Zău! nevinovată!“
Iar frații Chirei,
Hoții Brăilei,
Șerpii Dunărei,
Acasă-o duceau,
Apoi ce făceau?
O legau de-un par,
De-un par de stejar
Și pe lângă ea
Vreascuri aduceau.
Și ce mai făceau?
Trupu-i cătrăneau
După ce-l goleau,
Apoi foc îi dau
Ș-astfel o muștrău:
„Soră ticăloasă!
Soră păcătoasă!
Unde s-a aflat
De s-a-mpreunat,
Corbi cu turturele,
Șerpi cu floricele,
Urși cu căprioare
Și nouri cu soare?
Arzi în foc nestins,
De noi trei aprins.
Și te fă tăciune
Și te fă cărbune
Cu-arapi de vroiești
Ca să te iubești!“
Focul s-aprindea,

Vreascurile-ardea,
Para se suia,
Chira, vai de ea!
Gemea și plângea,
Trupul își frângea,
Și amar zicea:
Frățiorii mei,
Mă rog la tustrei,
Faceți-vă milă
De-o biată copilă.
Ah! mă doare foarte!
Ah! mă tem de moarte
Fie luminată,
Fie-ntunecată!
Vai ș-amar de mine,
Iată moartea vine,
Vine, se repede
Și nime nu-mi crede!
Măiculița mea,
Ce pedeapsă grea!
Focul mă cuprinde,
Carnea mi-o aprinde;
Maică, unde ești
De mă părăsești?
Maică, mor ah! mor
Și la tine zbor!“
Chira tremura,
În foc se lupta,
Și amar striga;
Apoi lin ofta,

Capul își pleca,
Sufletul își da!
Iar trupu-i ardea,
Trupu-i se roșea,
Trupu-i se-nnegrea,
Carnea sfârâia,
Oasele trăsnea,
Para pâlpâia,
Fumul se-nvârtea,
Iar când trupul ars
Cenușă-a rămas,
Frații câte trei,
Șerpii Dunărei,
Oasele strângeau,
Cenușă-alegeau
Și-n vânt o zvârleau:
Și astfel grăiau:
„Oase păcătoase,
Pulbere de oase!
Mânca-v-ar pământul
Și v-ar duce vântul
Peste nouă mări,
Peste nouă țări,
În pustiu golit
Și nemărginit!“
Pulberea zbura,
La cer se-nălța
Și-n cer aduna
Nori îngrozitori,
Nori răzbunători
Care se-nvârteau

Și din sân scoteau
Trei fulgeri de foc
Căzute pe loc
Peste cei trei frați
Crunți și ne-mpăcați.

XXXI

Rada

La cea casă mare
Cu ferești în soare,
Multe buți de toate
Se lovesc în coate,
Buți mari, ne-ncepute
De câte cinci sute,
Ș-altele mai mici
De-o sută și cinci.
La cea casă mare,
Cu ferești în soare
Vinu-i bun și rece,
Mult vinaț se trece
Că-l vinde Rădița,
Rada crâșmărița,
Și-l beau cazaclii,
Negustori de vii.
Iar unul din ei,
Căpitan Matei,
Cazacliu bătrân
Și cu moartea-n sân,

La Rada căta,
Din suflet ofta
Și-apoi cuvânta:
„Rado, Rădișoară,
Mândră viișoară!
Ia-mă tu pe mine
Că te-oi ținea bine
Și ți-oi da eu ție
Ruble chiar o mie,
Papuci în badii
Aduși din Indii,
Blană lungă, moale,
Cu samur în poale,
Și un așternut
Cu aur țesut.“
Rada mi-l vedea
Și îi răspundea:
„Căpitan Matei,
Mă vrei, nu mă vrei,
Cât ești de bogat
Nu mi-i fi bărbat,
Că ți-e barba sură
Și n-ai dinți în gură.
Bărbat oi lua
Care s-a afla
Dunărea să-noate
Ridicând din coate,
În picioare stând,
Buzdugan purtând.“
Nime nu s-afla
Care cuteza

Din cei cazaclii
Negustori de vii.
Iar un argățel
Tânăr, voinicel,
Pe loc s-apuca
De se încerca.

Dunărea trecea,
Și iar se-ntorcea
Din coate-notând
În picioare stând,
Buzdugan purtând.

Rada-nveselea
Și astfel grăia:
„Vin’, voinicule,
Argățelule!
Pe tine te vreau,
Bărbat să te iau,
Că-i o zicătoare
De însurătoare:
Cine bate Dunărea
Nu mi-l bate muierea!“